

**Szakmai záróbeszámoló az OTKA T/F 042771. számú kutatási pályázathoz
a 2003-2007 között elvégzett munkáról**

**Készült az OTKA IRODA részére
1093 BUDAPEST
Czuczor u. 10.**

**Téma: AZ IDEGENFORGALOM FEJLESZTÉSÉNEK FÖLDRAJZI
ALAPJAI ÉS LEHETŐSÉGEI DÉLKELET PEST MEGYÉBEN**

Témavezető: dr. Dusek László

Tápiószentmárton, 2008. febr. 28.

OTKA ZÁRÓJELENTÉS A 2003-2007 KÖZÖTT ELVÉGZETT MUNKÁRÓL

A 2003-ban megnyert pályázatomban meghatározott és elfogadott munkaterv szerint folytattam a munkámat az elmúlt években. Ennek megfelelően az alábbi fontos feladatokat végeztem el:

- a kutatással összefüggő országos és helyi szervezetekkel a folyamatos volt a kapcsolattartás
- az érintett tanintézetekkel a megjelölt célok gondozása, a lehetőségek bővítése
- a helyi önkormányzatokkal és kistérségi társulásokkal a kapcsolatok gondozása, aktívan részt vettem szakmai munkájukban és rendezvényeiken
- a helyi civilszervezetekkel, szállásadó és vendéglátóhelyekkel a kapcsolatok ápolása, gondozása
- tanfolyamok meghirdetése, szervezése, az érintett helyi szervezetekkel együttműködés kialakítása
- A rendelkezésre álló statisztikai adatsorok elemzése, értékelése.
- Aktív részvétel a különböző hazai idegenforgalmi rendezvényeken, szakmai konferenciákon

I. A KAPCSOLATOK GONDOZÁSA, KISZÉLESÍTÉSE

2003-2007 között folyamatosan tartottam a szakmai kapcsolatokat a MTA Földrajztudományi Kutatóintézetével, a vezető kutatókkal, a könyvtárral és a gazdasági igazgatósággal. Így az elmúlt években részt vehettem több szakmai rendezvényükön, kirándulásukon és konferenciájukon. E találkozások eredményeként a szakmai konzultációkon sokféle hasznosítható tanácsot kaptam dr. Dövényi Zoltán ig. helyettestől, egyetemi tanártól, dr. Kocsis Károly egyetemi tanártól, dr. Hevesi Attila egyetemi tanártól, valamint a turisztikai földrajzhoz kapcsolódóan dr. Michalkó Gábortól is.

A kutatási évek idején Pest Megye Önkormányzatának Hivatalában Galántai László turisztikai vezető főtanácsossal többször találkoztam szakmai kérdések megbeszélése céljából. A megyei önkormányzat minden évben kiadta a Budapestre és a Központi Régióra vonatkozó ún. eseménynaptárt. Ebben a kiadványban megtalálhatók az általam vizsgált DK Pest megye területén lévő települések, kistérségek nevezetességei, a turisztikai vonzerőkre utaló ismertetőik is. 2006 nyarán találkoztam a MATUR fővárosi szervezete vezető turisztikai szakembereivel. Megkeresésükre 2007. nov. 26-án a szervezet 7 fős vezetősége látogatott Tápiószentmártonba, majd kalauzolásommal megtekintették a kistérség több nevezetességét. Ezt követően a MATUR fővárosi szervezete és a TÁPIÓ TURISZTIKAI EGYESÜLET között együttműködési szerződést kötöttünk.

2007. okt. 20-án a tápiószentmártoni művelődési ház adott otthont a kutatási programom „A nagykatái és a ceglédi kistérség idegenforgalmának földrajzi alapjai” címmel rendezett konferenciának. Ezen a MTA Földrajztudományi Kutatóintézet több kiváló kutatója, a Magyar Földrajzi Társaság számos tagja, továbbá a környékbeli települések polgármesterei, iskolaigazgatók és a téma iránt érdeklődő szakemberek vettek részt. (A konferenciáról szóló tudósítás a Földrajzi Közlemények 2007. 4. számában jelent meg, amelyet csatolok a zárójelentéshez.)

A Tápió mentén találjuk a Duna-Ipoly Nemzeti Parkhoz tartozó, 4500 ha területű tájvédelmi körzetet. A kutatási években a tájvédelmi körzet vezetőjével és munkatársaival többször konzultáltam szakmai kérdésekben, gyakran részt vettem az általuk szervezett előadásokon, kiállításokon, tanösvények felavatásán és bemutatóin. A körzet vezetője, Vidra Tamás megbízásom alapján elkészített egy összesítést a Tápió mentén lévő természeti értékekről, a sokszínű élővilágáról, amely a 2007. novemberében kiadott átdolgozott, kibővített „A TÁPIÓ-MENTE” kötetemben megjelent. (E kötetet is csatolom a beszámolóhoz.)

A nagykátai kistérségi iroda vezetőjével és munkatársaival szinte napi kapcsolatot tartottam: velük is többször konzultáltam szakmai kérdésekben, ismertető anyagokat, az utazási kiállítással kapcsolatosan többször kaptam tőlük különböző értékes információkat, szóróanyagokat. 2005-ben jelent meg a Tápió-vidék Természeti Értékeiért Közalapítvány, a Tápiószelei Természetbarát Klub és a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatósága által szerkesztett „A TÁPIÓ-MENTE TURISTA KALAUZA” című kiadvány, amelynek szerkesztéséhez jómagam is igyekeztem tanácsadásaimmal hozzájárulni. A Tápiószelén működő Természetbarát Klub minden évben nagyon sikeres kirándulásokat és egyéb rendezvényeket szervez, amelyeken néhányszor magam is aktívan részt vehettem: pl. ezzel a civilszervezettel eljutottunk a Börzsönybe, évente megrendezik a már hagyományossá vált gyalogos Kincsem-túrát 25 és 40 km-es távon, a benevezők teljesítették a Szolnok és Tápiószele, illetve Nagykáta közötti megrendezett gyalogos túrát – az ún. éjszakai Só-túrát! Ilyen alkalmakra mindig készítik a felkeresett tájakhoz, településekhez kötődő, a turisztikai értékeikre utaló tesztek, feladványokat, amelyek megoldását, kitöltését a résztvevők mindig nagyon kedvelik.

A kutatási években több szakmai rendezvényre, bemutatóra, konferenciára kaptam meghívót, amelyek valamilyen formában kötődnek a vizsgált térség turisztikai értékeihez. Pl. a Blaskovich Múzeumban Tápiószelén több szakmai rendezvényén aktívan résztvehettem: így pl. 2005. májusban a Blaskovich fivérek vadászati tevékenységéhez kötődő konferencián és az ahhoz kapcsolódó kiállítás megnyitásán. 2005. novemberében ugyancsak Tápiószelén, a Blaskovich Múzeum rendezett egy szakmai konferenciát és könyvbemutatót, amelyen ugyancsak részt vettem. Továbbá: minden évben aktívan részt vettem a Magyar Földrajzi Társaság munkájában, szakmai rendezvényein: több szakmai előadást hallgattam meg, rendszeresen részt vettem a választmányi üléseken, minden évben meghívás alapján ott voltam a MTA Földrajztudományi Intézet szakmai kirándulásain, valamint a Magyar Földrajzi Társaság vándorgyűlésein. A 2005. év nyarán, a Miskolcon tartott vándorgyűlésen ismét megválasztottak választmányi tagnak, valamint a Magyar Földrajzi Társaság egyik alelnökének is. Az alelnöki tisztségre a tagság által történt megválasztás számomra a földrajzos társadalom részéről rendkívül nagy szakmai megtiszteltetést és elismerést jelent. Ugyancsak aktívan részt vettem az 1995 óta működő Földrajz Tanárok Egylete szakmai számos rendezvényén: több konferenciájukon jelen voltam, könyvbemutatóikon saját köteteimmel is szerepeltem. Kirándulásaikon nagyon sokszor kerestünk fel olyan tájakat, településeket, amelyek még szakmai körökben is meglehetősen ismeretlenek, ám azok mégis nagyon sokféle értékkel rendelkeznek. Ugyancsak több meghívást kaptam az érdi Magyar Földrajzi Múzeumtól a különböző szakmai rendezvényekre.

A kutató munkám éveiben munkámmal is és anyagilag is tovább támogattam a nagykátai kistérség életével foglalkozó újságot, a TÁPIÓ-MENTI 2 HETES című lapot: az Európai Unió országairól, hazánk különböző tájairól, idegenforgalmi vonzerőiről készítettem tesztek. Talán nem szerénytelenség: a tesztek nagy sikert arattak az olvasók körében. (2004-ben TESZTEK KÖNYVE címmel kötetem jelent meg, amelyet csatolok a beszámolóhoz.) Ugyanakkor ebben a lapban tettem közzé a 2005-ben általam meghirdetett KINCSEM-TÚRA – JÁTÉK-TÚRA kiírását és programját is, amelyre később még utalni fogok.

A kutató munkám során a nagykátai és a ceglédi kistérségben lévő önkormányzatok közül többet felkerestem. Minden ilyen alkalommal megbeszéléseket folytattam a polgármesterekkel, vagy az általuk megbízott személyekkel az idegenforgalmi kérdésekről, a lehetőségek bővítéséről, a turisztikai kínálat gyarapításáról, azok variálásáról. 2004-ben és 2005 elején is a szentmártonkátai polgármester – a Pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem doktori iskolájának hallgatója - többször felkeresett a Tápió-mente földrajzi viszonyai témában szakmai megbeszélések céljából, ám az év közben bekövetkezett váratlan halála miatt ez a kapcsolat megszakadt.

Kapcsolataim az iskolákkal: a kutatási területemen lévő középiskolákat többször is felkerestem. Célom: az általam 2003-ban kidolgozott tanmenet és tanóratervezet szerinti fakultációs foglalkozás bevezetésére tettem javaslatokat a nagykátai Damjanich János Gimnáziumban, a Nagykátán működő Ipari Szakközépiskolában, Cegléden a Közgazdasági Szakközépiskolában és Nagykovácsán a Toldi Miklós Szakközépiskolában. Ennek a fakultációs foglalkozásnak a témája: a tanulók számára egy 20 órás modul bevezetése lenne annak érdekében, hogy a kistérségük és megyéjük természeti, történeti és építészeti értékeit megismerhessék, amelyeket az idegenforgalmi kínálatok tervezésében is figyelembe kellene venni. Ennek a modulnak, vagy fakultációs foglalkozásnak a bevezetése nagyon hasznos lenne minden érdekelt és felkeresett iskola szerint. Ugyanis a mai tantervi előírásokban a tanulók sehol sem kapnak a kistérségük és a megyéjük természeti és kulturális értékeiről szóló ismeretanyagot. Ennek konkrét bevezetéséről 2003-ban pozitív döntést hozott pl. az idegenforgalmi szakemberképzéssel is foglalkozó ceglédi Közgazdasági Szakközépiskola, ám arra anyagiak hiánya miatt mégsem kerülhetett sor. 2006. ápr. 27-én, Cegléden, a Kossuth Lajos Gimnáziumban a Pest Megyei Pedagógiai Szolgáltató Iroda felkérésére a földrajztanároknak tartottam előadást Délkelet Pest megye idegenforgalmának földrajzi alapjairól. A szakmai megbeszélést követően a kollégáknak egy délutáni kirándulás keretében Tápióbicskén és Tápiószentmártonban néhány idegenforgalmi értéket mutattam be.

A kutató munkámhoz kötődik az a tény miszerint a Tápió-mente falvaiból minden évben több főiskolás, egyetemi hallgató is felkeresett, akik szemináriumi és/vagy szakdolgozataikhoz kértek és kaptak tőlem segítséget. 2005-ben a Cegléden működő Közgazdasági Szakközépiskola felkért egyik végzős hallgatójuk szakdolgozata szakmai bírálójának, amely felkérésnek eleget tettem. A hallgatóknak és másoknak is mindig szívesen segítek – társadalmi munkában. Emellett a Tápió-mente kistérségben több középiskolának is segítséget adtam településük földrajzi viszonyainak bemutatásához, amelyet saját középiskolájukban tartottak.

Kapcsolataim a civilszervezetekkel: Szinte minden évben megkeresett a Fogyatékosok és Mozgáskorlátozottak Szervezete és felkérésükre az évente ismétlődő rendezvényükön ismertetőt tartottam a Tápió-vidék nevezetességeiről, valamint mindig készítettem

tesztet számukra. A kutatás éveiben is aktívan részt vettem a helyi nyugdíjas klub néhány rendezvényén, ahol több előadást tartottam falunkról, a Tápió-mente nevezetességeiről.

A kutatásaim eredményeként aktívan besegítettem falum, Tápiószentmárton rendezési tervének kidolgozásában, így hozzájárultam annak végleges elkészítéséhez.

2005. szept. 27-én, Budapesten meghívásra a fővárosi Idegenvezetők Klubjában tartottam előadást a Tápió-mente természeti és történelmi értékeiről, valamint az idegenforgalom lehetőségeiről.

2007-ben a MATUR budapesti tagozatával, egy kölcsönös előnyökkel járó együttműködési megállapodást kötöttünk, amint arról már szó volt.

2003-2007 közötti években is a Budapesten működő Kvízzjátékosok Klubja néhány tagjával közösen tovább folytattuk az iskolákban megrendezett MINDENT VAGY SEMMIT! szellemi játékot. 2004-ben, a Nemzeti Tankönyvkiadó támogatásával, ezzel a játékkal Dombóváron, Bonyhádön, Nagykőrösön, Veszprémben, Gesztelyen és Békéscsabán összesen 70 közép- és általános iskola közel 400 diákját versenyeztettük. 2005-ben, 2006-ban és 2007-ben is Bonyhádön, a Petőfi Sándor Gimnáziumban minden alkalommal 12-14 középiskola tanulóit versenyeztettük – igen nagy sikerrel. E játékhoz kötődően szerkesztettem meg a TESZTEK KÖNYVE 2. kötetemet, ám annak kiadására még nem kerülhetett sor.

Feltétlenül meg kell említenem az alábbi eseményeket, amelyek alapvetően befolyásolták életemet, így a kutatási tevékenységemet is: 2006. szeptemberében elköltöztem feleségemtől, azóta új párkapcsolatban élek – változatlanul Tápiószentmártonban. 2006. november 28-án életem eddigi legsúlyosabb csapása ért: e napon halt meg Attila fiam (37 éves volt), akinek halála számomra leírhatatlan és pótolhatatlan veszteség. Ugyanakkor – 2006. nov. 29. – 2006. dec. 22. között - súlyos betegséggel kórházban voltam. Azóta a gondos orvosi kezelésnek és az itthoni gondoskodásnak köszönhetően egészségemet visszanyertem. Ennek eredményeként 2007-ben átdolgoztam és kibővítettem a 2001-ben megjelent „A TÁPIÓ-MENTE” kötetemet. Az újabb kiadás – az OTKA és más támogatóim anyagi segítségének köszönhetően – 2007. novemberében jelent meg. Erről a kötetről dr. Dövényi Zoltán, egyetemi tanár írja ajánlásában: „Nem kétséges, hogy ezzel a könyvvel a Tápió-mente az ország legjobban megkutatott kistája lett. Csak remélni lehet, hogy ezzel olyan példát nyújt, amit az ország más részein is követni fognak. Dusek László megtette a magáét, most már csak meg kell próbálni nyomába eredni.”

II. A NAGYKÁTAI ÉS A CEGLÉDI KISRÉGIÓK IDEGENFORGALMI REDEZVÉNYEI, PROGRAMJAI 2005-BEN

A kutatásaim során meggyőződtem arról, hogy az idegenforgalom számára is vonzerőnek számító különböző rendezvényekből a kínálat nagyon változatos és sokrétű a két kistérségben. Így a gazdag természeti, történelmi és építészeti látnivalókon kívül egy-egy település életében képzőművészeti, zenei események, népi-táncfalalkozók, különböző tematikájú falunapok, történelmi eseményeket felidéző játékok, fesztiválok, lovasversenyek és bemutatók zajlottak le. E rendezvények egy része évről évre ismétlődik, ám ugyanakkor többségük rendszerint tartalmában bővül is, másrészt a két kistérség több településében újabbakat is szerveznek-rendeznek. Mindezek alapján látható és tapasztalható, hogy ebben a két kistérségben is sok a látnivaló, az értékes és

felkeresésre érdemes turisztikai célpont, ám azok célirányos piacositása terén még sok a tennivaló. Íme néhány ezek közül:

1. A Tápió-mente természetvédelmi területeinek turisztikai célpontjai és rendezvényei:

- ebben a kistérségben van a Duna-Ipoly Nemzeti Parkhoz tartozó Tápió-Hajta Vidéke Tájvédelmi Körzet 4500 ha területe, ahol nemzetközi jelentőségű madár élőhelyek találhatók.
- A termálfürdő kiemelkedő jelentőségű, amelyre épültek a gyógyfürdői.
- A Tápió-mentén lévő tíz tanösvényen és a sok túraútvonalon megismerhetik a látogatók a helyi természeti értékeket.

I. Természetvédelmi tanösvények:

a.) Sziki Tanösvény Farmoson, amelynek kezelője a Tápió-mente Közalapítvány. A látogatók megismerkednek a szikesek kialakulásával, élővilágukkal.

b.) Hajta természetismereti túra: ez a túraútvonal Farmos-Göbolyjárás 8 km hosszú, három tanösvényt érint.

c.) Nőszírom tanösvény Tápiószentmárton-Göbolyjárás: a Tápió hordalékkúpján kialakult homokhátság és az alacsonyabban fekvő, láprétekben gazdag Hatvani-sík változatos élővilágát a 2003-ban kialakított Nőszírom Tanösvény mutatja be.

d.) A Kékbegy tanösvényen a látogatók megismerkednek a farmosi Nagy-nádasztó élővilágával. A tanösvény szomszédságában található az egykori gátórház, ahol évek óta rendszeres madárgyűjtést végeznek a szakemberek. (Az utóbbi öt évben kb. 15 ezer madarat gyűjtöttek meg itt!)

e.) Tápiószelén az ún. Fehér Gólya Tanösvény (2 km), amelynek kezelője a Blaskovich Múzeum Baráti Köre. A tanösvény kiinduló állomása mellett található a néhány éve egy hagyományos parasztházban kialakított Néprajzi Ház, ahol egykori bútorokat és használati tárgyakat, valamint a melléképületben egy tápiószelői kovácsműhely felszerelését, szerszámait mutatják be. A Néprajzi Háznál a mindennapi hagyományok ápolása céljából gyakran tartanak kosár-, csuhé- és szakajtófonó bemutatókat, foglalkozásokat.

f.) Tápiógyörgyén található a két éve felavatott Bíbic (5,2 km)

g.) Fülemüle Tanösvény (500 m), amelynek kezelője a helyi önkormányzat. A Bíbic tanösvényen a környék halastavainak, a szikes pusztáknak és szántóföldek élővilágát mutatják be. Ez a tanösvény bejárható lovas kocsival is. A Fülemüle Tanösvényen 110 állatról és 40 növényről kaphatunk értékes információt.

h.) Tápióságon 2005. szept. 28-án avatták fel az ún. Gólyhír Tanösvényt (6,6 km), amely a Tápió Közalapítvány kezelésében van. E tanösvényt a falu bel- és külterületén alakították ki, amely 8 állomáson mutatja be a környék gazdag élővilágát: famatuzsálemeket, löszgyepet, a színes madárvilágot, valamint a kultúrtörténeti emlékeket (pl. bronzkori földvár, Török-híd, az egykori Szirmai-kastély lakótornya). (Tápióság címerében látható hazánk egyik legszebb madara, a Tápió-vidék löszfalaiba fészkelő gyurgyalag.)

i.) Gombán, a Gödöllői-dombság lösszel borított és völgyekkel felszabdalt területén található a Helytörténeti Túraútvonal és Faismereti Sétaút, amely a helyi polgármesteri hivatal kezelésében van. A falu több pontján információs táblák tájékoztatják az érdeklődőket a helyi természeti és kultúrtörténeti értékekről.

j.) Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság Egreskátai major bemutató telepe: itt az Árvai-család ősi magyar állatok (rackajuhok, mangalica, szürkemarha) tartásával foglalkozik. A majorban lehetőség van sétakocsikázásra is. Szakvezetéssel bejárható a Nyik-rét és a Sós-tavak területe, ahol sokféle védett növényt és madarat lehet megfigyelni.

II. Bemutató helyek:

- a. Tápiógyörgyén 2003-tól – a falumúzeummal egy épületben - működik a környék változatos élővilágát bemutató TÁJHÁZ.**
- b. Farnoson 2006 májusában avatták fel a Tápió Közalapítvány természetvédelmi oktatóközpontját a felújított Matolcsy-kúriában, amelynek újabb elnevezése a Vízparti Élet Háza. Az oktatóközpont az alábbi szolgáltatásaival áll az érdeklődők rendelkezésére:**
 - a kiállítás megtekintése szakvezetéssel
 - terepbejárások, tanösvények látogatása – vezetéssel
 - természetvédelmi előadások tartása
 - látogatás a madárgyűrűző táborba
 - nyári természetvédelmi táborok szervezése

III. Táborok:

- a. A Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság tulajdonában lévő, a farmosi Nagynádas szélén álló egykori Gátórházban az ország egyik legsikeresebb madárgyűrűző és vonulás-kutató tábora működik a hivatalos és civil természetvédelem együttműködésében. Az elmúlt években kb. 15 000 madarat gyűrűztek meg itt!**
- b. A Tápió Közalapítvány minden évben változó helyszíneken természetismereti táborokat szervez 10-14 éves tanulók számára. A kutatási idő alatt ilyen táborozás volt Gombán, Tápiógyörgyén, Tápióbicskén és Nagykátán.**
- c. Tápiószentmártonban, a Blaskovich Kápolna melletti parkban, a Tápiómenti Nagyboldogasszony Közösség 18 év óta minden évben, júniusban és júliusban több száz fő részére nyári tábort szervez, ahol sokféle előadást, vetítést hallgathattak-láthattak az ország minden részéből érkezett fiatalok. 2005. júliusában a Sri Lankán járt egyik lelkész, a 2004. év végén, e szigeten is pusztító cunami utáni helyzetről tartott előadást, amelyen magam is részt vettem.**
- d. Ugyancsak Tápiószentmártonban 1982 óta minden évben megrendezik a nyári olvasótábort, amely általában 10 napig tart nagyon változatos programokkal.**
- e. Évek óta nyaranta működik Kollár János tápiószentmártoni pedagógus szervezésében az ún. Zöldike környezetvédő tábor, amely általában ugyancsak 10 napig tart, rendszeresen 30 tanuló részvételével.**

IV. Erdei Iskola program:

A tápiógyörgyei önkormányzat a helyi strand folyamatos fejlesztésével és a környezeti program kialakításával akkreditált iskolai programmal nyaranta tábort szervez. Ennek - a helyi önkormányzat által megteremtett és működtetett - lehetőségnek az utóbbi években rendkívül nagy a népszerűsége. Ennek bizonyítéka: az utóbbi években ország szinte minden részéből érkeztek ide csoportok: pl. Budapestről, Pécsről, Hódmezővásárhelyről, Sopronból, Ózdról, Nyíregyházáról stb.

2. FALUNAPOK, FESZTIVÁLOK:

Az utóbbi években megrendezték a falunapot Tápiószecsn, Káván, Jászkarajenőn, Szentmártonkátán, Farnoson, Újszilváson, Csemőben, Tápiógyörgyén, Mendén, Szentlőrinc kátán. Süllyápon, a falunap keretén belül tartották meg a település kultúrházának névadóját 2005-ben: a kiváló erdélyi költő-író, Wass Albert nevét kapta az intézmény. 2005 óta minden év szept. elején rendezik meg a 2003-ban várossá nyilvánított Albertirsán a két településrész – Irsa és Alberti – egyesítésének évfordulóján az ún. városnapot - mozgalmas programokkal, turisztikai rendezvényekkel. Tóalmáson, a német Feldafing nevű testvértelepüléssel együttesen minden második évben rendezik meg a már hagyományos bajor sörfesztivállal összekötött falunapot.

Kókán 1998. óta minden április elején tartják a már hagyományossá vált borfesztivált és falunapot – sokféle turisztikai rendezvénnyel egybekötve.

2003 óta minden év májusában rendezik meg a Kincsem Lovasparkban (Tápiószentmárton) az ún. ATTILA NAPOT. Ennek alapja: Prizskos rétor, bizánci követ leírásából származó adatok alapján, a Blaskovich-fivérek által megfogalmazott feltevések szerint a nagy hun király, Attila király fapalotája e falu jelenlegi közigazgatási határában – a Kincsem Lovaspark területén - lehetett, amit sokan kétségbe vonnak. Ezzel együtt a Kincsem Lovaspark tulajdonosa, Kocsi János kezdeményezésére – növekvő érdeklődés mellett – minden évben megtartják ezt a rendezvényt.

Márton napi falunapok keretein belül minden évben sokféle rendezvényre került sor Tápiószentmártonban: pl. 2005-ben meghirdették az első Hurkatöltő Fesztivált, amelyre 39 csapat részvételével került sor november 19-én. A hazai és a környékbeli csapatok mellett ebbe a versenybe Szerbiából, Székelyföldről, Kárpátaljáról és Szlovákiából is beneveztek. Azóta 2006-ban és 2007-ben is megrendezték ezt a fesztivált, amely iránt fokozott érdeklődés nyilvánul meg országunkon belül és azon kívül is.

Más rendezvények a Márton napokon Tápiószentmártonban: előadások, zenés rendezvények, kiállítások megnyitása, sportesemények, Márton napi bál kulturális műsorral, újbor kóstolása, nemzedékek találkozója, mozgássérültek találkozója.

Tápióbicskén és Nagykátán is különleges napnak számít minden évben április 4., az 1849-ben lezajlott tápióbicskei csata évfordulója. Minden évben, korhű egyenruhában felvonuló sok hagyományörzöt láthatunk, akik hadfelszereléseikkel mindig lejátszzák a nevezetes hídi csatát. A sokféle és látványos program eredményeként ez a rendezvény egyre jelentősebb turisztikai attrakciónak számít, amely meglehetősen nagy tömegeket vonz. A csatához kapcsolódóan visszatérő programokat tartanak a két fenti településen kívül Szentmártonkátán és Kókán is.

(1849-ben, ebben a két településben is fontos események történtek: Kossuth Lajos és a magyar honvédezerkar itt tartózkodott!)

Minden év áprilisában megrendezik Gyulán az országos Pálinka Fesztivált, ahol az Újszilváson élő Bolyhos László pálinkája minden évben sokféle díjat nyert: pl. 2007-ben Bolyhosék cigánymeggyből készített pálinkája a zsűri döntése szerint „Magyarország legjobb pálinkája” címet nyerte el. Ez a családi vállalkozás a magyar piacon egyre nagyobb sikereket ér el különböző termékeivel. Ezek a sikerek vezettek oda, hogy ma már turisztikai szolgáltatással is foglalkoznak: csoportok számára üzemlátogatással egybekötött pálinkakóstolót, 2006-ban és 2007-ben pálinka és komlófesztivált rendeztek. Jómagam a kutatási évek alatt több tucat csoportot vezettem ide.

Minden év május második felében Tápiószelén, a Blaskovich Múzeumban múzeumi napokat rendeznek, amely általában egy hétig tart. Ez a rendezvénysorozat is egyre inkább elfogadottabbá válik, amelynek feltétlenül növekvő turisztikai vonzereje van. A rendezvényen időszaki kiállításokat nyitnak meg, hangversenyeket, gyermekműsorokat rendeznek, valamint a múzeumalapító Blaskovich-testvérek tevékenységéhez kötődő kiállításokat rendeznek minden évben.

Minden év júniusában Cegléden az ún. Czigle Fesztivált rendezik meg: a már hagyományossá váló találkozókön a neves, innen elszármazott tudósokat, alkotó művészeket, zenészeket látják vendégül, akik mindig szívesen jönnek vissza egykori városukba.

NEMZETKÖZI MOTOROS TALÁKOZÓ: 1995 óta Újszilváson, minden év június végén rendezik meg. A hazaikon kívül rendszeresen német, olasz és osztrák motorosok is felkeresik az egyre jelentősebbé váló motoros fesztivált. A résztvevők száma minden évben meghaladta a 6000 főt. A rendezvény programjában több neves popegyüttes tartott már koncertet, mindig tartanak motoros felvonulást, valamint szépségversenyt és más kulturális műsort is.

Nagykőrösön tartott fesztiválok, rendezvények: ebben a városban tanított 1851-1860 között a nagy magyar költő, Arany János, akinek sok-sok balladája itt született. Ennek emlékére tartják 1982 óta az Arany János nevet viselő **BALLADAMONDÓ VERSENYT**. Erre a versenyre hazai iskolák mellett, határon kívüli versenyzőknek is lehet nevezni. Igazi kulturális vonzerőnek számító rendezvény!

1998-ban a nagykőrösi református templomban helyezték üzembe Közép-Európa egyik legnagyobb pneumatikus orgonáját. Ez a templom és az új hangszer kiválóan alkalmas orgonahangversenyek rendezésére, ami ugyancsak jelentős turisztikai vonzerőnek számít.

Hagyományos már minden évben a szeptember elején megrendezett nagykőrösi **BOR- ÉS GASZTRONÓMIAI FESZTIVÁL**.

Abonyi turisztikai rendezvények: minden év márciusában tartják az abonyi költők, írók előadói estjét, valamint az innen elszármazott képzőművészek kiállítását. Minden év májusban megrendezik a városi sportnapot – benne „ki a legerősebb ember Abonyban?” vetélkedőt is. Májusban horgászversenyre lehet benevezni ebben a városban. Minden év júliusában, a katolikus templomban rendezik meg a nyári zenés estéket.

Minden évben szeptember 24. körül rendezik Cegléden a már hagyományos Toborzóversenyt, amellyel Kossuth Lajos által ebben a városban, 1848. szept. 24-én megkezdett alföldi toborzó körútján elmondott beszédére emlékeznek. A szónokverseny mellett egyéb kulturális események is fontos turisztikai vonzerőt jelentenek: pl. a zenei programok, gyermekműsorok, népi és iparművészeti vásárok.

Minden év október 6-án, több településen gyászünnepeket tartanak az aradi hősök emlékére, amelynek már néhány éves hagyománya van pl. Tápióbicskén, a honvéd emlékműnél.

A két kistrégióban a szőlő- és bortermelés jellemző ugyan napjainkban is, ám ez a tevékenység a régebbi évtizedekben a mainál sokkal jelentősebb szerepet játszott a lakosság megélhetésében. Több településen e hagyományok alapján minden évben borversenyeket, szüreti felvonulásokat és az újborhoz kapcsolódó borkóstolókat rendeznek: pl. Tápiószentmártonban, Bényén, Kókán, Gombán, Kocséron, Csemőben, Törtelen, Tápiószecsőn, Törtelen, Nyársapáton, Jászkarajenőn vannak ilyen – szakmai tanácsadással és kulturális eseményekkel egybekötött - rendezvények.

Több település életében ma is meglehetősen fontos a minden évben megrendezett búcsú: pl. Tápiószecsőn, Jászkarajenőn, Úriban, Tápióságban, Kókán, Farnoson, Tápiógyörgyén a hazaiak mellett sok vendég is felkeresi ilyenkor a búcsút, a rokonokat, barátokat.

3. ZENEI RENDEZVÉNYEK:

- A kutatási területemen lévő települések között zenei rendezvényeivel is élenjár térségünk legnépesebb települése, Cegléd. A következő nagyon jelentős zenei események voltak Cegléden: Kármán Sándor, a kiváló zenész, az Európában egyedülálló Dobmúzeum létrehozója rendezésében, minden évben április végén a városi sportcsarnokban tartják meg a nemzetközi ütő és dobos gálafesztivált. A Kossuth Lajos Gimnázium országos hírű leánykórusa évek óta többször nagy sikerrel fellép a város különböző kulturális rendezvényein. Emellett a ceglédi Tourinform Iroda rendezésében minden évben a ceglédi református templomban, júliusban és augusztusban nyári hangversenysorozatot rendeznek – növekvő érdeklődés mellett.
- 2003 óta minden év májusában Tápiószecsőn, a katolikus templomban Egyházzenei Napokat rendeznek: E rendezvényen orgonahangversenyt tartanak, valamint egyházi kórusok versenyeznek. Külön versenyt tartanak a gyermekkórusok számára.
- Néhány éve alakították ki Nagykátán - a Dózsa György út egyik részén – a nagyon esztétikus Európa teret. Ezen a kis téren már többféle kulturális rendezvény zajlott le az utóbbi években: pl. adventi vasárnapok ünnepi hangversenyeket, karácsonyi ünnepeket, sakkszimultánokat rendeztek. 2005-ben hirdették meg Nagykátán Nyári esték címmel egy zenei rendezvénysorozatot ugyancsak az Európa téren, amelyek a nyári hónapokban sikerrel zajlottak le.
- November utolsó vasárnapján Kókán, a katolikus templomban már évek óta adventi hangversenyt tartanak.

4. SPORTRENDEZVÉNYEK:

2003-2007 között sokféle sportágban rendeztek játékokat, versenyeket a ceglédi és nagykátai kistrégióban: pl. természetjárás, atlétika, motorsport, labdarúgás, lovasverseny, fogathajtás, sakk, kézilabda, kerékpár.

- Természetjárás: A Tápiószelei Természetbarát Klub 1998 óta minden évben megrendezi a már hagyományos gyalogtúráit: februárban az ún. hótaposó túrát (kb. 20 km), márciusban az ún. Kincsem gyalogos túrát (25, 40 és 50 km-es távokon). A márciusi Kincsem gyalogtúrán az ország minden részéből minden

alkalommal nagyon sokan érkeznek (kb. 600-700 fő). Júniusban tartják a Szolnoktól Tápiószeléig tartó 34 km-es ún. éjszakai Só-túrát is. A Természetbarát Klub több országjáró és külföldre irányuló kirándulást is szervezett: pl. Pécs, Komárom, Bükkalja, Szigetköz, Kárpátalja, Horvátország, a balti államok, Ausztria, Bulgária és Csehország voltak a célpontjaik. Néhány rendezvényükön jómagam is aktívan részt vettem.

- A lovas központok rendezvényei: a kutatási területemen a lovassport országos viszonylatban is kimagasló telephelye működik néhány településen. Szolgáltatásaik nagyon sokrétűek: lovashbemutatók, túra-, táv-, és tereplovaslásra van lehetőség. Telephelyek: Újszilvás, Csemő, Ceglédbercel, Nagykőrös, Mikebuda.
- Mindegyik közül kiemelkedik a Tápiószentmártonban található Kincsem Lovaspark, ahol a következő szolgáltatásokat lehet igénybe venni:
- különböző rendezvények megszervezése, lebonyolítása: pl. esküvők, baráti és osztálytalálkozók, üzleti tárgyalások, különböző konferenciák, politikai rendezvények. A 2003-ban elkészült szabadtéri színpadon nyaranta több előadást, zenés rendezvényt tartanak.
- Sportjellegű szolgáltatásaik: a lovassportban valamennyi változat itt igénybe vehető, emellett a tenisz, a labdarúgás, az íjászat, a crossautó, az ún. quadversenyzés feltételeit is megteremtették. Külön említést érdemel a 2004-ben elkészült minigolf pálya, amelyet a szakemberek Európa egyik legszebb pályájának tartanak. Ezen a pályán tartották 2005. szeptemberében az Európa-bajnokságot, amelyen 12 ország legjobbjai vettek részt.
- A két kistérség több településén is tartanak fogathajtó versenyeket már évek óta: pl. Bényén és Kocséron pónifogathajtó, Jászkarajenőn, Tápiószecsőn és Tápiószőlősen kettes-fogathajtó versenyeket tartanak minden évben.
- Szeptember végén minden évben Tápiószecsőn rendezik a már hagyományos Futónapot, amelyen 10 versenyszámban (óvodásoktól a nagyszülőkig) indulhatnak a versenyzők. Évente mindig 500-600 fő nevez erre a versenyre.

5. TÚRÁK:

Az 1996-ban elindított, főleg saját kutatási eredményeimre épített KINCSEMTÚRA szervezését és vezetését minden évben tovább folytattam. A kutatási időben, 2003-2007 között kb. 50-60 csoportot tudtam fogadni, akikkel végigjártuk a túra legfontosabb állomásait. Ezek a csoportok Budapestről, Solymárról, Győrből, Bajáról, Miskolcra, Debrecenből és kisebb falvakból érkeztek. Ugyanakkor 2005-ben először hirdetem meg a KINCSEMTÚRA – JÁTÉKTÚRA rendezvényt, amely kapcsolódik a Kincsemtúrához, ám attól különbözik is. Lényege: a turisztikai látnivalók bemutatását összekötöttem a szellemi játékokkal, amint azt az erről szóló cikk tartalmazza. A cikkemet mellékelem: EGY TURISZTIKAI ÖTLET MEGVALÓSÍTÁSA ÉS FEJLESZTÉSE címmel jelent meg a helyi sajtóban és a Magyar Turista (2007. márc.) szaklapban.

Az OTKA pályázat elnyerése óta folyamatosan gyűjtöttem és gyűjtöm a ceglédi és a nagykátai kistérségek településeinek turisztikai vonzerőit, a sokféle rendezvényeikről szóló tudósításokat. Ennek során sok személyes beszélgetést folytattam az érintett települések polgármestereivel, és más felelős vezetőikkel. Az alábbiakban röviden bemutatom a két kistérség 36 településének jellemzőit: a földrajzi fekvésüket, a tájban történő elhelyezkedésüket, a felszínük kialakulásának főbb vonásait és történelmük

legfontosabb eseményeit, valamint természeti, történeti értékeiket és egyéb vonzerőiket, továbbá legfontosabb rendezvényeiket.

A CEGLÉDI KISTÉRSÉG VONZERÓI

CEGLÉD

Ez a város a 4. számú közút, valamint a Budapest-Cegléd-Szolnok-Záhony és a Cegléd-Kecskemét-Szeged vasútvonal csomópontjában, a két hazai nagytáj, az Alföld és az Északi-középhegységhez tartozó Gödöllő-Monori-dombság határán fekszik. Emiatt nem véletlenül a sokféle történelmi hagyománnyal bíró Ceglédet az Alföld „kapujának” is nevezik! Felszíne is ennek megfelelően kettős arculatú: északnyugati és északi részén a lösszel fedett dombság délkeletre lejtő lankáin és az ún. Gerje-Perje-síkon löszön és infúziós löszön képződött kiváló minőségű mezősegi talaj az uralkodó – helyenként kisebb-nagyobb szikes foltokkal. Déli területein a Pilis-Cegléd-Alpár homokhátság megkötött buckái és laposabb mélyedései mellett helyenként kisebb-nagyobb vízfolyások – pl. a Pilis határában eredő Gerje - is tagolják felszínét. Sokáig Pest megye legnépesebb települése volt, ám ma már Érd népesebb. Lakossága 38 220 fő (2004). Területe a régészeti leletek tanúsága szerint több mint 5000 éve lakott. A település és környéke is a honfoglalás idején feltehetően a fejedelmi törzs szállásterülete lehetett. Neve a legtöbb kutató szerint a cigla, cegele (fűzfa) elnevezésből származik. Első okleveles említése 1290-ből való. 1364-ben az óbudai klarissza apácák birtoka lett, akik azt 1782-ig – a rend II. József által történt felosztatásáig - birtokolták. Az 1514-es parasztháborúban fontos szerepet játszott Dózsa György egyik alvezére, a ceglédi Mészáros Lőrinc plébános is. (Nevét ma Cegléden a katolikus iskola őrzi.) 1541-1686 között a török időkben ún. szultáni (khász) város volt, ami számára sokféle előnyt jelentett. A 18. században, hatalmas határában kialakult a tanyás gazdálkodás és a külterjes állattenyésztés, ugyanakkor a városban sokféle céh működött. A mai városkép kialakulásához jelentősen hozzájárult az 1834-es tűzvész és az azt követő nagyarányú építkezések. Fejlődését látványosan elősegítette az 1847-ben megnyitott Pest-Szolnok, majd az 1854-ben innen Szeged-Orsova irányába kiágazó vasútvonal megnyitása. 1848. szeptemberében Kossuth Lajos itt kezdte meg alföldi toborzó körútját. 1849. júliusában néhány napig – útban Szeged felé – itt működött a magyar kormány. 1877-ben a város küldöttei, a híres „turini százak” felkeresték az olaszországi Torinóban élő idős Kossuth Lajost, ám sikertelenül kérték hazatérését, városuk képviselőjének elvállalását. Kossuth Lajos halála (1894) után fia, Kossuth Ferenc, majd később Károlyi Mihály lett a város képviselője. A 19. század végén Várkonyi István és Urbán Pál irányításával jelentős földmunkásmozgalom bontakozott ki Cegléden. 1902-ben Urbán Pál itt alapította meg a 36 évig működő első termelészövetkezetet. A város neves szülöttei és lakói: Tömörkény István (1866-1917) író, Kárpáti Aurél író, kritikus, itt halt meg Földváry Károly, a tápióbszkei csata egyik hőse, később Garibaldi egyik ezredese, Táncsics Mihály, a forradalmár író, Patkós Irma, színésznő és Benedek Péter, a kiváló naív festőművész.

A város kiemelkedő vonzerői:

1. A CEGLÉDI TERMÁLFÜRDŐ: Az 1990-es évek elején a város határában elvégzett fúrások eredményeként az 1000 m mélységből feltörő 54 C fokos termálvíz a vizsgálatok szerint összetételénél fogva kiválóan alkalmas mozgásszervi, reumatikus, emésztőszervi,

bőrgyógyászati betegségek és az idegpályák kezelésére, valamint ivókúra céljaira is. (A gyógyvízzé nyilvánítása 2004 júniusában történt meg.)

A fentiek ismeretében a város képviselőtestülete úgy határozott, hogy saját beruházásban termálfürdőt épít, amelyhez 2001-ben a Széchenyi terv keretében 700 millió Ft támogatást nyert, s végül ez a beruházás 2,5 milliárd Ft-ba került.

A termálfürdő ünnepélyes felavatása 2003. május 1-jén megtörtént. A 38 000 m² területen megvalósított létesítmény legfontosabb adatai: összesen tíz medence, közel 1400 m²-es vízfelülettel biztosítja a sokféle gyógyászati és wellness program megvalósítását. A többszintes fedett épületben különböző kádak, súlyfürdők, tornaterem, szaunák, szoláriumok állnak rendelkezésre. A termálfürdő területén játszóterek, sportpályák és különböző vendéglátó-ipari egységek működnek, környéke rendezett virágos park. A vendégek rendelkezésére áll egy 300 fős étterem, a parkolóban 260 gépkocsi és 7 autóbusz számára van hely.

2005-ben került átadásra az Aqua Centrum, amely további jelentős idegenforgalmi vonzerőt jelent. Összesen 17 csúszdát helyeztek üzembe: kicsiknek, nagyobb gyerekeknek különböző csőcsúzdák, kamikáze, hagymacsúszda, családi csúszda. Magyarországon először itt helyeztek üzembe ún. ingacsúszdát!

A termálfürdő területén nagyon sokféle rendezvényt tartanak minden évben: pl. szépségversenyt, vízfoci, strandfoci bajnokságokat szerveztek, kvízzjáték, vízi aerobik, továbbá több hazai popegyüttes tartott itt sikeres hangversenyt, sörfesztivált, gasztronómiai versenyeket, borászati kiállítást, pogácsasütő versenyt, folklórbemutatót, kézműipari termékek vásárát és bemutatóját.

A termálfürdő forgalmi adatai:

Év	bevétel	látogató
2003-ban	56,4 millió Ft	96 834 fő
2004-ben	155,6 millió Ft	169 069 fő
2005-ben	147,9 millió Ft	175 387 fő

A fenti adatok egyértelműen bizonyítják, hogy az előzetes számításoknak megfelelően nagyon jelentős és egyértelműen növekvő a termálfürdő idegenforgalmi vonzereje. Így nem nehéz megjósolni, hogy a következő években további fejlődés, forgalomnövekedés várható.

A 2005 májusában felavatott Aqua park forgalmi adatai:

Bevétele: 40,6 millió Ft, a látogatók száma 33 535 fő volt.

A termálfürdő mellett működő Camping 2005-ös forgalmi adatai: bevétele 11,6 millió Ft, amely az eltöltött 3 231 vendégéjszaka eredménye.

2. AQUARELL HOTEL (2700 CEGLÉD, Fürdő u. 24.):

A Törös Csaba által tervezett négy csillagos szállodát 2007. május 25-én avatták fel a Termálfürdő szomszédságában, ahova bevezették a gyógyvizet. A legfontosabb adatai: az ötszintes épületben, 92 szobában, 180 vendéget tudnak elhelyezni. A légkondicionált szobákban minibár, széf, színes tv, telefon, hajszárító található. A szállodán belül három medencét alakítottak ki. Különböző gyógyászati és wellness szolgáltatások is a vendégek rendelkezésére állnak. A szálloda 120 fős konferencia teremmel, 160 fős étteremmel, 40 fős kávézóval várja a vendégeket.

A város egyéb idegenforgalmi vonzerói:

- 1. A Szent Kereszt templom és a Szentháromság oszlop: a Kossuth téren, Cegléd központi helyén látható. Ennek helyén egy középkori gótikus templom állt, amelyet 1821-ben lebontottak. A ma is látható templomot 1827-ben szentelték fel.**
- 2. Eötvös-tér: a Kossuth tér szomszédságában található, ahol a városalapítók szobra áll: egy apáca, egy parasztlány és egy polgár alakját ábrázolja, amelyet Lantos Györgyi alkotott. Minden évben május 8-án tartják a Városalapítók napját Cegléden, amikor ezt a szobrot megkoszorúzzák a helyi vezetők.**
- 3. A modern vonalú városi piaccsarnok, amelyet Giba Péter tervei szerint építettek fel.**
- 4. Kossuth Művelődési Központ, amely a város legjelentősebb kulturális rendezvényeinek helyszíne. A keretei között működik a Ceglédi Galéria, ahol a helyi és országosan ismert művészek mutatják be alkotásaikat.**
- 5. A Kossuth téren látható az 1972-ben leleplezett, Kossuth-díjas Somogyi József által alkotott Dózsa-szobor.**
- 6. Kossuth Lajos 1848. szept. 24-én délután a ceglédi piactéren mondta el az alföldi toborzó útján az első beszédét. Ennek emlékét egy emléktábla őrzi, amelyen egy Kossuth Lajostól származó idézetet olvashatunk az egyik épület falán.**
- 7. A Szabadság-téren látható a Hild József tervei szerint klasszicista stílusban - 1835-1870 között - épített Református Nagytemplom, amely Közép-Európa legnagyobb református temploma, 2400 fő befogadására alkalmas. A templom közelében látható az ún. „Turini százak” emlékoszlopa, amelyet 2002. január 24-én állítottak fel, a Torinóban élő Kossuth Lajoshoz megtett út 125. éves évfordulóján.**
- 8. A Szabadság-tér keleti oldalán látható a karcsú tornyú evangélikus templom, amely 1896-ban Sztehlo Ottó, budapesti építész tervei szerint épült fel.**
- 9. A Szabadság téren található Cegléd egyik legújabb büszkesége, a Kármán Sándor magángyűjteményéből kialakított, a 2000-ben megnyitott - Európában egyedülálló - Dobmúzeum.**
- 10. A Szabadság-tér közepén áll Horvai János szobrász alkotása, a Kossuth-szobor, amelyet Kossuth Lajos születésének 100. éves évfordulóján, 1902. szept. 18-án lepleztek le. A szobor mását 1928-ban, New Yorkban avatták fel.**
- 11. A Gubody u. 9. sz. alatt látható az első vidéki magyar városban létesített Városi Sporttörténeti Múzeum. A múzeum anyagának összegyűjtésében, kialakításában elvülhetetlen érdemei vannak Kürti Béla nyugdíjas testnevelő tanárnak.**
- 12. A város másik büszkesége a Rákóczi út és a Kossuth Ferenc utca közötti szecessziós stílusú épületben működő Kossuth Múzeum, amely Pest megye 45 településén gyűjti a muzeális értékeket. Híres gyűjteményei: a néprajzi, régészeti és helytörténeti anyaga mellett a Kossuth Lajos életéről, munkásságáról szóló gyűjtemény és dokumentációs anyag. Időszaki kiállításán látható a jelentős naiv festőművész, a sokáig Cegléden élt Benedek Péter számos alkotása, valamint az ugyancsak ceglédi kötődésű jeles színész, Patkós Irma hagyatéka is.**

13. A Rákóczi út és a Széchenyi út sarkán látható a Pártos Gyula tervei szerint felépített Kossuth Lajos Gimnázium, vele szemben az I. és a II. világháború áldozatainak közös emlékműve áll. A Kossuth Lajos Gimnáziumnak a leánykara az utóbbi években nagyon sok diadalt aratott itthon és külföldön is.
14. A Rákóczi út mellett találjuk a Városi Sportcsarnokot és Strandfürdőt. A csarnokban sok nemzetközi kézilabda, kosárlabda, röplabda és asztalitenisz mérkőzést rendeztek már. A strandfürdőt egy 63 C fokos jódos hévizes kút táplálja.
15. A Sportcsarnok mellett található a város színpompás virágos parkja, a Gubody-kert. A nevét 1907-ben kapta a város jeles személyiségéről, Gubody Ferenc polgármesterről, akinek mellsobrát a park közepén láthatjuk.
16. A Rákóczi út végén található az 1909-ben felépített vasútállomás épülete, amelynek falán látható az 1866-ban itt született jeles magyar író, Tömörkény István emléktáblája.
17. Cegléd területén nagyon sokféle természeti érték is található: a Gerje mentén élő különleges növények (kosborok, pókbangó stb.), madarak, halak, emlősök, különböző korú öreg fák, a Csíkos-szél és Vásártér mögötti gyepek, a Kernács-telep, a Tőzeges, Cigányszék és a szikes tavak élővilága. A fenti természeti értékek feltárásában, megismertetésében és tudatosításában úttörő szerepe volt és van a városban élő jeles tudós botanikusnak, dr. Surányi Dezsőnek. Ő a sok helyi és a környékbeli érték alapján „Édenkert”-nek nevezte el Ceglédet és környékét!

Szálláshelyek: Kossuth Hotel, Országúti Motel, Dózsa György Kollégium, Nádas Panzió, HUG Panzió, Fizető Vendégszobák

NAGYKÖRÖS

Pest megye délkeleti részén, a városok közül megyeszékhelytől a legtávolabb, a 441. számú közút és a Cegléd-Szeged vasútvonal mellett fekszik. A város jelentős történelmi, gazdasági és kulturális hagyományokkal rendelkezik. Lakossága 25 695 fő volt (2004). A város területe a Duna-Tisza közti homokhátságon helyezkedik el, felszínén az Ős-Duna hordalékkúpjából származó, az évszázadok során erdőkkel, szőlőkkel és gyümölcsösökkel megkötött, dűnékkel és buckákkal tagolt futóhomok az uralkodó. A déli területein a homokos löszön kiváló minőségű szántók, a laposabb térszíneken gyenge szikesek és réti talajok találhatók. A település neve oklevélben először 1266-ban fordul elő. Mezővárosi rangját 1368-ban, I. (Nagy) Lajostól kapta meg. A török időkben ún. khász város volt, ami lakói számára előnyöket jelentett: növekedett népessége, kialakult az önkormányzata, ebben az időben alapították az évszázadokon keresztül működő híres református iskoláját. A 18. században a lakossága folyamatosan küzdött földesuraival önállóságának megőrzéséért. 1813-tól 1820-ig a város a földesúr iránti kötelezettségétől megváltotta magát. Ebben az időben gazdasági ereje a kialakuló és megerősödő gyümölcs- és szőlőtermesztésen, valamint a sokoldalú állattenyésztésen alapult. Az 1848-1849-es szabadságharcban a város polgárai közül sokan aktívan vettek részt. A szabadságharc bukása után a helyi gimnázium igazgatójává nevezték ki Szigeti Varga Jánost, a Magyar Tudományos Akadémia tagját. Az ő meghívására tanított itt 9 évig kiváló költőnk, a sok balladáját itt író Arany János. A város életében a 19. század második felében és a 20. században is meghatározó szerepe volt a szőlő-, gyümölcs- és

zöldségtermesztésnek. Emiatt alapították itt hazánk egyik legnagyobb konzervgyárát 1896-ban. 1945 után területéből alakult önálló községgé Köröstetetlen, részben Csemő és Nyársapát is.

A gazdag városi hagyományok, valamint az újabb létesítmények és hagyományteremtő rendezvények az alábbi vonzerőket kínálják a város iránt érdeklődő vendégek számára:

- 1. A Református templom a Szabadság-téren, amely jelenlegi alakját – többszöri átépítés után – 1848-ban nyerte el. Ebben a templomban avatták fel 1998-ban Közép-Európa legnagyobb pneumatikus orgonáját.
- 2. Arany János Református Gimnázium a Hősök terén, amely 1901-ben épült szecessziós stílusban. Előtte látható a Zala György által készített I. világháborús emlékmű.
- 3. Arany János Múzeum: az 1838-ban, klasszicista stílusban elkészült épület eredetileg huszárlaktanya volt. Jelenleg ebben működik az Arany János Múzeum. Állandó kiállításai: régészeti, néprajzi, a céhes ipar legszebb termékei, nagyon gazdag az irodalomtörténeti dokumentációja, itt őrzik a nagy költőnk, Arany János személyes és a városhoz kötődő emlékeit is.
- 4. Ebben a városban működik az 1980-as években alapított Pest megyei Iskolatörténeti Múzeum is.
- 5. 1992 óta minden évben megrendezik Nagykőrösön a Vállalkozók Kiállítását és Vásárát, amely iránt fokozódik az érdeklődés.
- 6. Minden év szeptember első felében megrendezik a Borfesztivált és Gasztronómiai Napokat, amely napjainkban ugyancsak jelentős idegenforgalmi vonzerőnek számít.
- 7. Nagykőrös egyik kiemelkedő kulturális eseménye a városban élt nagy költőnkhez, Arany Jánoshoz kötődik: 1982 óta rendezik meg a Balladamondó versenyt, amelyre az ország bármely középiskolájából és a határon túli tanintézetekből is sokan szoktak jelentkezni.
- 8. Minden évben jelentős sportesemény a városban megrendezett, az egykori kiváló testnevelő tanár, Medve László nevét viselő tornaverseny.
- 9. Szálláshelyek: Két szállodában 20 és 30 fő, három panzióban 6-6-6 fő részére, míg a kollégiumokban összesen 550 fő részére tudnak a hétvégeken és az iskolai szünetekben szállást biztosítani.

ABONY

Ez a kisváros a 4. számú közút és a Budapest-Cegléd-Szolnok-Záhony vasútvonal mellett, Cegléd és Solnok között, Pest megye keleti részén fekszik. Lakossága 15 778 fő (2004). Felszínének kialakításában a szél és a folyóvizek munkája volt a meghatározó. Határában lévő lösztáblán alakult ki a megye egyik legjobb minőségű mezőségi talaja, amely kiváló feltétel a település életében meghatározó szerepet játszó mezőgazdaság számára. Emellett azonban kisebb-nagyobb szikesek, a mélyebb fekvésekben réti talajok, valamint gyengébb minőségű homoktalajok is megtalálhatók a település határában.

Abony területéről jelentős szarmata és avar leletek kerültek elő. Első okleveles említése 1238-ból ismeretes. A középkorban Solnok várához tartozott, a 15. században földesura a neves hadvezér, Magyar Balázs volt, majd halála után lánya, Magyar Benigna, és veje, Kinizsi Pál birtokolta. 1515-ben a király Werbőczy Istvánnak adományozta. Abony a török időkben ugyan kétszer is elpusztult, ám ennek ellenére jelentős mezőváros volt, hiszen hatalmas határában sokféle növényt termesztettek,

valamint állattenyésztéssel is foglalkoztak lakói. Mária Terézia uralkodása idején mezővárosi rangot kapott (1748). A 18. században az újjátelepült kisvárosban élő birtokosok közül többen rangos kúriát építettek maguknak. A 18. század közepétől a 20. század közepéig a mezőgazdaságban foglalkoztatottak nagy száma mellett az iparosok és a kereskedők, valamint a közlekedésben dolgozók száma is mindig jelentős volt Abonyban. Városi rangját 1993-ban nyerte vissza. Kodály Zoltán Hány János című operájában felhangzó „Sej Nagyabonyban csak két torony látszik” kezdősorú dal a Majlandban (Milánó) szolgáló abonyi katonáktól származik.

Abony idegenforgalmi vonzerői:

1. Szent István templom: a Kossuth téren látható, barokk stílusban építették, felavatása 1785-ben történt. A templom melletti téren látható az I. világháborúban elesett 460 abonyi katona hősi emlékműve.
2. A város főterén látható a Kinizsi Városkapu.
3. Kazinczy-kúria, amely 1786-ban, copf stílusban épült. Többször vendége volt a magyar nyelvújító mozgalom vezetője, Kazinczy Ferenc, aki itt élő öccsét gyakran meglátogatta.
4. Református templom (Kálvin u. 2.), tornyába 1993-ban zenélő órát szereltek.
5. Abonyi Lajos Falumúzeum (Vasút u. 16.): nevét a 19. században itt élt írótól kapta. Gazdag a néprajzi és ipartörténeti anyaga, a paraszti gazdálkodás eszközei mellett képzőművészeti alkotások is láthatók.
6. Vigyázó-kastély (Tószegi u. 42.): ezt a kastélyt a tudománypártoló Vigyázó család építtette klasszicista stílusban (1830). A tulajdonosról a fővárosban a Magyar Tudományos Akadémia közelében utcát neveztek el.
7. A városi strandfürdő
8. A három horgásztó
9. Az ún. Kaszáló erdő, ahol Közép-Európa legnagyobb kékvércse telepe található.

A fentiek mellett az év folyamán különböző sportrendezvények, lovasversenyek, gasztronómiai programok látogathatók. Pl. 2007-ben, Kossuth Lajos születésének 205. évfordulójáról emlékeztek meg.

Szálláshely: Lilaakác Panzióban 26 hely – 1, 2 és 3 ágyas szobákban.

ALBERTIRSA

Ez a település a 4. számú főút és a Budapest – Cegléd – Szolnok vasútvonal mellett fekszik, városi rangot 2003-ban kapott. Lakossága 11795 fő (2004). Az Árpád-kori Irsa és Aberti egyesítése 1950-ben történt meg. A település közigazgatási területe tájhatáron fekszik: északi részén az Északi-középhegységhez tartozó Gödöllő-Monori dombság lösszel fedett dombháta (150-190 m) magasodnak, míg délen az Alföldhöz tartozó Duna-Tisza közi, a Duna egykori hordalékkúpjából származó homokhátság dűnéi és buckái sorakoznak. Az utóbbi helyi elnevezése Homokrés, amely nagyon találó! A két táj találkozásánál vágta be széles völgytalpát a Pilis határában eredő Gerje patak. Alberti első írásos említése 1345-ből ismeretes. A török időkben a 15 éves háborúig lakott hely, a háború idején viszont sok más településsel együtt ezt a falut is elpusztították, emiatt lakói elmenekültek a közeli városokba: Ceglédre és Nagykőrösre. A falu újratelepítése az 1710-es években történt: Szeleczky Márton, a falu legnagyobb birtokosa ekkor a Felvidékről szlovák családokat telepített le. Az ideköltözött szlovákok evangélikus lelkésze volt Tessedik Sámuel, akinek Sámuel nevű fia – a későbbi kiváló tudós lelkész -

1742-ben, Albertiben született. A 20. században a falu legnagyobb birtokosa a Szapáry-család volt. A 20. század elején a falu területéhez tartozó Dánospuszta Dánszentmiklós néven önálló település lett.

Irsa első okleveles említése 1360-ból való. Az Irsay család neve először 1373-ból ismeretes a település történetében. Ez a település is csak a 15 éves háború idejében pusztult el, emiatt lakossága elmenekült, területét a ceglédiek és a nagykőrösiek bérelték a 17. században. Újratelepítése a 18. század folyamán fokozatosan történt: 1718 utáni években Zólyom megyéből több szlovák család költözött Irsára. A legjelentősebb nemesi családok voltak ebben az időben: a római katolikus templomot 1746-ban felépíttető Zlinszky-család, Szabó-család, Tassy-Becz-család és Irsay-család. A településhez tartozó Mikebuda 1950-ben önálló település lett, így közigazgatási területe jelentősen csökkent. A lakosság életében a mezőgazdaságé volt a vezető szerep az 1960-as évekig, a szocialista termelészövetkezetek megalakulásáig. Ugyanakkor ebben a faluban mindig jelentős volt az iparral és kereskedelemmel foglalkozók, valamint a vasútnál dolgozók aránya is.

A település legfontosabb idegenforgalmi vonzerői:

1. A Pesti u. 106. sz. alatt látható az 1778-ban, barokk stílusban felépített evangélikus templom. Falán látható emléktábla szerint ebben a faluban született 1742-ben, a Szarvason lelkészként tevékenykedő, a hazai mezőgazdaság és oktatásügy kiemelkedő tudósa, Tessedik Sámuel.
2. A katolikus temetőben látható az Ybl Miklós által, 1860-ban, neoromán stílusban épített, ma ravatalozóként szolgáló Szapáry-kápolna.
3. A kisváros irsai részén látható barokk stílusú katolikus templom, amely a 18. század közepén épült fel.
4. A Tó u. 9. szám alatt nyitották meg 1983-ban a Falumúzeumot, ahol a 18. században betelepült szlovák telepesek életét, használati eszközeit mutatják be.
5. Gyógyfürdő: 1986-ban nyitották meg, jelenleg 5 medencével üzemel, két termálkút táplálja vizével (39,5 és 41 C fokosak), továbbá egy hideg vizes kút is rendelkezésre áll. 1989-ben nyilvánították gyógyvíznek. Gyógyhatása: elsősorban mozgásszervi és nőgyógyászati betegségek gyógyítására alkalmas, amelyet az elmúlt évek eredményei egyértelműen igazolnak.

A strand területén nyolc üzlet, büfé áll a vendégek rendelkezésére. Üzemelési ideje: május 1-től szept. 15-ig. Évente kb. 150 ezer vendég látogatja, akik többsége a környékbeli településekből és az 55 km-re fekvő Budapestről érkezik. Emellett gyakran Szlovákiából, Ausztriából, Németországból és Olaszországból is jönnek vendégek.

6. Természeti értékek: a Dolinában, a Gyurgyalagosban és a Hársasban sokféle védett növény (pl. tavaszi hérics, árvalányhaj, tarka sáfrány stb.) és állat él (pl. vadmacska, kerecsensólyom, gyurgyalag, holló, csuszka, mókus stb.) A Dolinában lévő idős tölgyfákat a település élt, vagy ahhoz kötődő személyekről nevezték el: pl. Szelezky Márton, Tessedik Sámuel, Zólyomi Bálint és Hídvégi Lajos nevét viseli egy-egy fa. Irsán, az egykori zárda – ma iskola – udvarában lévő öreg tölgy nevezetessége: 1852-ben a Magyarországon járt porosz politikus, I. Vilmos császár kancellárja, Otto von Bismarck e fa alatt pihent meg,

Szálláslehetőségek: Evangélikus Vendégházban, az Önkormányzati Vendégházban és három fő foglalkozik falusi vendéglátással.

CEGLÉDBERCEL

Ez a falu a 4. számú közút közelében, a Budapest-Cegléd-Szolnok vasútvonal mellett, Albertirsa és Cegléd között fekszik. Lakossága 4529 fő (2004). Területén húzódik az Alföld és az Északi-középhegység határvonala: északi részén a Cserháthoz tartozó Gödöllői-Monori dombság löszel fedett vonulatai (160-190 m) itt végződnek el, míg déli részén a Pilis-Cegléd-Alpár közötti homokhátság hullámos térszínébe a Gerje patak széles völgytalpa húzódik. Ez a falu sokáig Cegléd városhoz tartozó pusztá volt, birtokosai az óbudai klarissza apácák voltak a rend 1782-ben történt felszámolásáig. A 18. század végén, 1785-től kezdődően telepítették ide a német lakosságot. A faluból a vasútnál mindig nagyon sokan dolgoztak, vagyis Ceglédbercel is ún. vasutas falunak tekinthető még napjainkban is.

Idegenforgalmi vonzerői:

1. A barokk stílusban épített római katolikus templom (Petőfi u. 3.), amely jelenlegi formáját 1854-ben nyerte el.
2. A Pesti utcában található az 1996-ban megnyitott Falumúzeum, ahol az egykori ceglédberceli lakosság életével, használati eszközeivel, valamint a sváb lakosság szokásaival, hagyományaival ismerkedhetünk meg.
3. Ruttner Farm (Szél u. 1-5.): versenylovak tenyésztésével foglalkoznak, gyakran rendeznek különböző lovasversenyeket, turisztikai bemutatókat, terepkocsizást. A borkóstolókat az ún. Borok Templomában tartják.
4. A település polgármesteri hivatala falán 2001-ben egy emléktáblát helyeztek el a második világháború után kitelepítettek (441 fő) és a málenkij robotra elhurcoltak (640 fő) névsorával. Külön meg kell említenünk az alábbi tényt: 1949. nov. 4-én tértek haza az utolsó foglyok a Szovjetunióból. Az ő emlékükre rendezik meg e napon minden évben a falunapot.

DÁNSZENTMIKLÓS

Ez a falu is a ceglédi kistérségben fekszik, Budapesttől, Szolnoktól és Kecskeméttől is 60 km távolságra. Lakossága 2705 fő (2004). Felszínén a Pilis-Cegléd-Alpár közötti – a buckákkal, dűnékkel és szélbarázdákkal tagolt - homokhátság húzódik. A már középkorban lakott települést a török időkben elpusztították. A 18. században Nagykőrös bérelte, majd a 19. század első felében a Beleznay grófok birtokolták, a 19. század végén Wekerle Sándor lett a tulajdonos, aki háromszor volt hazánk miniszterelnöke. 1921-ben nyerte el önállóságát, addig Albertihez tartozott.

A településen főleg gyümölcsstermesztés (alma, szilva, meggy) folyik, ehhez kapcsolódik a láda-, a konzerv- és hűtőüzem.

CSEMŐ

Ez a falu Nagykőrös, Cegléd és Lajosmizse között található. Lakossága 4329 fő (2004). Területén a Pilis-Cegléd-Alpár közötti homokhátság húzódik, amelyen a futóhomok különböző formái – dűnék, buckák, szélbarázdák – nagyon jól felismerhetők. Csemő nevű település sohasem létezett a történelmi időkben. Területének nagyobb része Nagykőröshöz, míg a kisebb része Ceglédhez tartozott. A két város között Csemő birtoklásáért 17. század közepétől hosszú, 1811-ig tartó per folyt. A per végén a két város között megosztották a vitatott területet. Ennek megfelelően a mai Csemő

területének nagyobb része (10 ezer ha) Nagykőröshöz, míg a kisebb része (5 ezer ha) Ceglédhez került. Önállóságát 1952-ben nyerte el. Budapeستől 70 km-re fekvő tanyás település, lakosságának 60 %-a jelenleg is külterületen él. Több tanya kedvező lehetőséget nyújt ma a falusi turizmus kibontakozásához. Ilyen pl. a Tamás tanya, ahol terep-, túra- és vadászlovaglásra, valamint fogathajtásra van lehetőség. Az elmúlt években a hazai látogatókon kívül holland, német és dán turisták szereztek maradandó élményeket Csemőben. A hollandok közül többen végleg letelepedtek a faluban. Ebben a faluban lakott életének utolsó szakaszában a neves költőnk, Ladányi Mihály (1934-1986).

Csemő 1997-ben Magyarország legvirágosabb faluja volt, míg 1998-ban, Európa harmadik legvirágosabb faluja címet nyerte el.

Turisztikai látnivalók, rendezvények:

- 1. A Gerje patak mentén sokféle védett növény és tőzegmohaláp látható.
- 2. Tájház és helytörténeti gyűjtemény
- 3. Orisek Ferenc fafaragó kiállítása
- 4. Minden évben Szent György napon (ápr. 24.) virágvásárt tartanak
- 5. Virágünnep: 1998 óta minden évben július első szombat-vasárnap

KOCSÉR

Ez a falu Nagykőrös, Tiszakécske és Kecskemét között, Pest megye délkeleti részén fekszik. Lakossága 2050 fő (2004). Felszíne részben a Duna-Tisza közötti dűnékkel, buckákkal tagolt homokhátságon található. Határnak Kecskemét irányába eső részén a homokos lösz az uralkodó, amelyen a jó minőségű szántók kedvező feltételeket biztosítanak a növénytermesztéshez. A mélyebb vizenyős térszíneken gyenge minőségű szikesek, réti talajok a meghatározók, ugyanitt még a régebben építkezésekhez felhasznált réti mészkő is előfordul. A falu közigazgatási területe a honfoglalás idejében is lakott volt, feltételezések szerint az a fejedelem szállásterületéhez tartozott. Napjainkban is látható a 13. században, a helyben bányászott réti mészkőből épített gótikus templom romja. A tatárjárás után ide kunok telepedtek le, a XV. században templomos hely volt, ám azt a török időkben a 15 éves háború idején elpusztították. 1702-ben I. Lipót király ezt a területet is eladta a német lovagrendnek, majd 1745-ben a jászkunok visszavásárolták. 1877-ben önállóvá vált, addig Jászapáti pusztája volt. Napjainkban a 2000 fős település népessége elsősorban zöldség- és gyümölcsstermesztéssel, valamint liba- és pulykatenyésztéssel foglalkozik.

Turisztikai vonzerői:

1. A település határában ma is működik – hat út kereszteződésében – a Petőfi Sándor által 1847. januárjában megörökített Kutyakaparó csárda.
2. Helytörténeti Gyűjtemény (Szabadság út 14.): a falu történetét, a paraszti gazdálkodás eszközeit mutatják be.
3. A falu határában lévő, közel 1000 ha természetvédelmi terület gazdag élővilága, az itt tartózkodó szürke marha gulya.
4. Halastó horgászati lehetőséggel, trapplövő pályával.
5. Tiszta levegőjű, csendes, erdős környezet.
6. Pónifogathajtó verseny, amelyet minden év júniusában rendeznek.

NYÁRSAPÁT

Ez a falu Nagykőrös és Cegléd között, a Budapest-Cegléd- Szeged vasútvonal és a 441. számú közút mellett fekszik. Lakossága 1729 fő (2004). Területén a Pilis-Cegléd-Alpár homokhátságra jellemző kisebb-nagyobb dűnék, buckák és vizenyösebb laposok találhatóak. Déli részén, a nagykőrösi határ közelében réti mészkő képződött, amelyet sokáig bányásztak és építkezéshez használtak. Középkori település, nevét a nyárfáról kapta, amely címerét is díszíti. A török időkben a 15 éves háború idején néptelenedett el, lakossága Ceglédre és Nagykőrösre menekült. A 17. században birtokosai között volt a Lórántffy- és a Forgách-család is. Területén sokféle értékes régészeti lelet került elő az 1940-es években végzett ásatások során, amelyek napjainkban a nagykőrösi Arany János Múzeumban láthatók.

A falu 1954-ben nyerte el önállóságát. Előtte területe részben Ceglédhez, másrészt Nagykőröshöz tartozott. Lakói régebben is és napjainkban is elsősorban zöldség-, szőlő- és gyümölcsstermesztéssel foglalkoznak. A szőlőtermesztéssel kapcsolatos a helyi Soós-pince kialakítása is.

KÖRÖSTETÉTLÉN

Ez a falu Abony, Nagykőrös és Jászkarajenő között, a Pilis-Cegléd-Alpár homokhátságon fekszik. Lakossága 901 fő (2004). Felszínét kisebb-nagyobb dűnék, buckák és mélyebb fekvésű vizenyős szélbarázdák tagolják. Jelentős régészeti lelőhely, ugyanis határban bronzkori urnákat és középkori sírokat találtak az ásatások folyamán. A hagyomány szerint e falu mai határban „verette sátrát hazánk szerzője, diadalmas Árpád” mielőtt seregével megütközött volna Zalán bolgár fejedelem hadaival. A régészek az egyik dűlőben középkori falut és temetőt tártak fel, amely feltehetően a Bor-Kalán nemzetség szállásterülete lehetett. Birtokosai között található a Lórántffy- és a Rákóczi-család is. A török időkben a 15 éves háború idején – mint sok más környékbeli települést is - pusztították el. A török kiverése után a Rákóczi-család birtoka volt. A 18. század elejétől Nagykőröshöz tartozott 1950-ig, önállóságának elnyeréséig. Arany János nagykőrösi éve alatt egyik látogatása alkalmával írta a Tetétleni halom című versét, valamint megörökítette az itt megismert öreg gulyás, Csonka Márton alakját is a Vén gulyás és a Vén gulyás temetése című verseiben. A határában álló millenniumi emlékművet a nagykőrösi képviselőtestület állíttatta 1896-ban a Nagypengyom halmon.

A falu határában a 85 ha területű halastó madárvilága, valamint az ún. Sári-gyep szikes puszta védett élővilága érdemel említést.

JÁSZKARAJENŐ

Ez a falu Pest megye délkeleti szegletében, Cegléd, Abony, Szolnok és Tiszakécske között található, a megye települései közül a legtávolabb fekszik a megye székhelyétől. Lakossága 2995 fő (2004). Felszínén a Duna-Tisza közti homokhátságra jellemző homokformák és alacsonyabb térszínek találhatóak. Határos Jász-Nagykun-Szolnok és Bács-Kiskun megyével is. A honfoglalás idején feltehetően fejedelmi szállásterület lehetett. A tatárjárás után kunokat telepítettek ide, a török időkben az első évtizedekben még lakott volt, ám a 15 éves háború idején elpusztították. A 17-18. században előbb Nagykőrös, majd 1745-től, a jász redempció következtében két jász település – Jászsós-szentgyörgy és Jászfényszaru - bérelte. Teljes önállóságát 1877-ben nyerte el, mai nevét 1899-ben vette fel. 1921-ben, határában találták meg a

gyógyító hatású Mira vizet. 1927-1973 között működött a Cegléd-Vezseny között közlekedő vicinális kisvasút, amely nagyon kedvező volt a település lakói számára. A kisvasút felszámolása sokrétű hátrányt okozott e falu életében is. Népességének maximuma 5717 fő volt (1930), viszont 1949-1990 közötti időszakban lakosságának csökkenése Pest megyében abszolút számban a legnagyobb (2044 fő) volt.

Határában védett növény- és állatvilág található.

Idegenforgalom számára az alábbi rendezvények jöhetnek számításba:

- Az augusztusban tartott búcsú és utcabál.
- Az október elején rendszeresen megtartott fogathajtó verseny. 2007-ben tartották a kilencediket.

TÖRTEL

Ez a falu Cegléd, Abony és Nagykőrös között, a Pilis-Cegléd-Alpár közötti homokhátságon fekszik, amelyet kisebb-nagyobb buckák, szélbarázdák és mélyebb fekvésű vízállásos térszínek tagolnak. Lakossága 4563 fő (2004). Területén gazdag régészeti anyag került elő, amelynek legértékesebb darabja az 1870-ben megtalált hun áldozati üst. A falu már az Árpád-korban lakott volt, a Besnyő nevű településrészén a régészek egy Árpád-kori templom romjait találták meg. Első okleveles említése 1290-ből ismert. A település névadója Törtel nevű kun vezér volt, aki aktívan részt vett IV. (Kun) László megölésében. Későbbi birtokosai között volt pl. Szapolyai János és Werbőczy István is. A török időkben a 15 éves háborúig lakott maradt, elpusztítása 1594 után történt. A falu határában a 17. században a ceglédiek és a nagykőrösiek sok állatot tartottak. 1849. januárja és márciusa közötti időkben a falu területén fontos hadmozdulatok történtek.

A falu lakóinak megélhetésében mindig a mezőgazdaság játszotta a vezető szerepet. Területén áthaladt a Cegléd-Vezseny közötti vicinális, amelynek 1973-ban történt megszüntetése hátrányosan érintette Törtelt is.

A falu rendezvényei, vonzerői: 2003-ban alakult meg a Vendégváró Egyesület, amely több hagyományteremtő rendezvényt kezdeményezett:

- 1. Böllerverseny – február végén
- 2. Tanyaszínház keretében rendezik meg augusztus végén az ún. Bendegúz napokat
- 3. Szeptember végén szüreti bált és birkafőző-versenyt tartanak
- 4. A volt törteli malom átalakítása is részben a település idegenforgalomhoz kötődő céljait szolgálja: pl. helytörténeti múzeumot, ajándékboltot, turisztikai irodát alakítanak ki.

MIKEBUDA

Ez a falu Cegléd, Nagykőrös és Albertirsa között fekszik. Lakossága 784 fő (2004). 1950-ig, önállóságának elnyeréséig Irsához tartozott. Területét a Duna-Tisza közti homokhátság kisebb-nagyobb - főleg erdővel megkötött – buckái és szélbarázdák tagolják. Az Árpád-korban lakott volt, amelyet a falu területén előkerült három templomrom is bizonyít. Első okleveles említése 1332-ből ismeretes. A török időkben a közeli két khász város, Cegléd és Nagykőrös pusztája volt. A 18. században hízómarhatartás céljából más települések – pl. Pilis, Tápiószentmárton, Tápióbicske - is bérélték.

Az önállóság elnyerése után, az 1950-es években megépítették az alapvető intézményeket: iskolát, postát, tanácsházát, alkotóházat.

A településen minden évben pünkösdi alkalmával falunapot rendeznek. Ilyenkor kispályás focimeccseket, valamint főző versenyt tartanak. 2007. szept. 17-én fogathajtó versenyt rendeztek a településen.

A NAGYKÁTAI KISRÉGIÓ TELEPÜLÉSEINEK TURISZTIKAI VONZERŐI

BÉNYE

Ez a falu a Cserháthoz tartozó Gödöllő-Monori dombság területén, Monortól keletre fekszik. Lakossága 1259 fő (2004). A falu első okleveles említése (1368) idején a Bényei-család birtokolta, a török hódoltság idején elnéptelenedett, majd a 18. század elején a Fáy-család kezdeményezése nyomán ide szlovák telepesek érkeztek. Fényes Elek szerint (1851) „Bénye tót falu.” A falu evangélikus temploma késő barokk stílusban épült fel 1794-ben.

Rendezvényei:

Minden évben, januárban borversenyt, július végén pónifogathajtó versenyt rendeznek.

FARMOS

Ez a település Nagykáta, Jászberény, Tápiószentmárton és Tápiószele között, a 311. számú közút és a Budapest-Újszász-Szolnok vasútvonal mellett fekszik. Lakossága 3649 fő (2004). A falu nyugati és déli részén folyik – nádasok, mocsaras térszinek között - az Ős-Zagyva egykori völgyelését elfoglaló Hajta patak. Nem véletlenül nevezték régebben Farmost „nádváros”-nak! A Nádas-tó és környéke az 1998-ban megalakult Duna-Ipoly Nemzeti Park keretein belül működő - 4500 ha területű - Tápió-Hajta Vidéke Tájvédelmi Körzet része, ahol nagyon sokféle védett növény (különböző kosborok, szibériai nőszirm, alhavasi zászpa stb.) és állat (lápi póc, sokféle madár stb.) él. A falu területén gazdag régészeti anyagok kerültek elő: szarmata és avar leletek.

Idegenforgalmi vonzerők:

1. A fenti természeti értékek bemutatása céljából alakították ki a Nőszirm, a Sziki és a Hajta tanösvényeket.
2. A falu területén az elmúlt években nagyon eredményesen működött a madárgyűrűző tábor – kb. 15 000 madarat gyűrűztek meg!
3. Természet- és környezetvédelmi célokat szolgál a 2006-ban felújítással átalakított egykori Matolcsy-kúria, ahol a Vízparti Élet Háza kiállításon megismerkedhetnek a látogatók a Tápió-mente élővilágával, természeti értékeivel. Ez a kastély, a benne lévő kiállítással a kistérség legújabb és egyik legígéretesebb turisztikai látványossága.
4. 2004-ben rendezték meg az első Famosi Napokat: sokféle kulturális programmal, zenés műsorokkal. Azóta minden évben sikerült megrendezni – az érdeklődés és aktivitás évről évre növekszik.
5. Minden évben a helyi és környékbeli települések csapatainak részvételével megrendezik labdarúgásban a Szilveszteri Kupát.

GOMBA

Ez a falu a Cserháthoz tartozó, az Alföldbe mélyen benyúló Gödöllő-Monori dombság legtagoltabb részén, Monortól keletre fekszik. Lakossága 2869 fő (2004). Területén talált leletek tanúsága szerint itt bronzkori földvár állt. A középkor folyamán a Gombai család birtokolta, amely család a falu névadója. A falu a török időkben nem néptelenedett el, lakói a török mellett a magyar uraiknak is adóztak. A település életében több nemesi család is fontos szerepet játszott: pl. a Fáy-, a Patay, a Puky-, a Wartensleben és a Tahy-családok. A faluban jelenleg is több kastély, egykori nemesi kúria található: Patay kastély, Szemere vagy Máriássy kastély (itt őrizték egy éjszakán a magyar koronát 1849. január elején, amikor a kormány Budáról Debrecenbe menekült!), Kenyeres kúria, és Perczel kúria.

A falu református templomát 1778-ban szentelték fel, mai formáját, szép hagymakupoláját 1904-ben alakították ki.

Helytörténeti túraútvonal és természetismereti tanösvény: A faluban 2005-ben több helyen a környék és a település természeti földrajzát, történeti értékeit, kastélyait, valamint a népi építészet helyi emlékeit, a bronzkori földvárát ismertető tablókat helyeztek el. A falu határában kialakított természetismereti tanösvényen bemutatják a környéken élő fákat: pl. fehér fűz, akác, lepényfa, magas kőris, mezei juhar, nemes és szürke nyár, vadgesztenye stb.

Rendezvényei:

1. Május első szombat: megemlékezés a Rákóczi- szabadságharc évfordulóján a Harcvölgyben.
2. Május utolsó hetében a kihívás napja
3. Június első hete: GOMBAI NAPOK-on a Gomb-színpad előadása, családi nap, labdarúgótorna, kézműipari kiállítás és vásár, népi tánctalálkozó, trianoni megemlékezés, bál.
4. Szüreti felvonulás és bál október elején
5. Horgászati lehetőség a 18,8 ha területű mesterséges tónál.

KÁVA

Ez a falu a nagykátai kistérség legkisebb létszámú és legkisebb területű települése. Lakossága 661 fő (204). A Monort és Tápiószelét összekötő közút mentén fekszik. A középkori oklevelekben Kalwa, Kalna a neve. A török időkben elnéptelenedett, majd a 18. század elején a Fáy család szlovák telepeseket hívott a mai Kávára. A falu határában folyik az ún. Gombai patak, amelyen átível az ún. Török-híd. Ezen a hídon vezetett át a Buda-Szolnok-Brassó közötti ún. sóút.

Nevezetességei: a Puky kúria, amelyben jelenleg az általános iskola működik. Ebben a faluban született a neves költő, író, műfordító és statisztikus, Vargha Gyula (1853-1929), akinek emléktábláját 2003-ban avatták fel. A falu határában lévő völgytalpakon védett növényzet található, a domboldalakon akác- és fenyőerdők díszlenek.

A falu rendezvénye: minden év júniusában megrendezik az ún. falunapot.

KÓKA

Ez a falu a fővárostól 45 km-re keletre, Gödöllő, Aszód, Nagykáta és Monor városoktól csaknem azonos távolságra fekszik. Lakossága 4323 fő (2004). Kóka területéről gazdag régészeti leletek kerültek elő az ún. Hatvani kultúra idejéből. Az első okleveles említése 1254-ből ismeretes, amikor a király kovácsai lakták Kókát. Így IV. Bélát tekintik falualapítónak, szobra nem véletlenül díszíti Kóka egyik közterét! 1424-ben Zsigmond király feleségének, Borbálának, majd – néhány évvel később - az ő veje, Habsburg Albert ugyancsak feleségének, Erzsébetnek adományozta Kókát. A török időkben a 15 éves háború idején elpusztították, majd a 18. században újjátelepült. A II. József által elrendelt népszámláláson Kóka – Nagykáta és Tápiószele után - a harmadik legnépesebb település volt a Tápió mentén.

A Szent Máté nevét viselő római katolikus templom a mai klasszicista formáját 1822-ben nyerte el. A templom közelében található az Ybl Miklós tervei szerint épített plébániaház.

A település idegenforgalmi vonzerői:

1. 2004 óta Kóka Borvidéki település, sokan nagyon jó minőségű bort termelnek.
2. 1998 óta minden év áprilisában megrendezik a Kókai Borfesztivált, amelyhez további kultúrműsorokat szerveznek: nőtaest, népi táncbemutató, kiállítások stb.
3. 1998. márc. 15-én, az 1848-as forradalom 150. éves évfordulóján avatták fel a Kossuth Falumúzeumot. Az itt őrzött Kossuth dombormű Pál Mihály szobrászművész alkotása.
4. A Vadászház
5. A Szent Margit kápolna, amelynek falán egy emléktábla hirdeti: Kossuth Lajos 1848. április elején innen szemlélte az Isaszeg felé vonuló magyar hadakat. A jeles magyar politikus feltehetően ekkor ihatott az ún. Beregkút – ágyúcsövön kifolyó – vízből, a napjainkban a helyi múzeumban őrzött Kossuth korsóból.
6. A Millenniumi Park: 1991-ben, Széchenyi István tiszteletére, születésének 200. évfordulóján egy kopjafát avattak. 2000-ben a millenniumi zászló átadása és a Szent István szobor avatása alkalmából kapta a mai nevét.

MENDE

Ez a falu a Tápió-mente települései közül a fővároshoz legközelebb található (33 km), a 31. sz. közút és a Budapest-Nagykáta-Szolnok vasút mellett, a Gödöllő-Monori-dombság területén fekszik. Lakossága 4188 fő (2004). Az Alföldbe mélyen benyúló dombságban ezen a részen legnagyobb a relatív relief (90 m/km²), vagyis terület jégkorszakban lejátszódó kiemelkedése és lepusztulása itt volt a legerőteljesebb. A dombságot fedő és felszabdalt würmkori lösztakaró mendei alapszelvénye az utóbbi évtizedekben a hazai és a nemzetközi löszkutatásban nagyon fontos szerepet játszott.

Mende területén nagyon gazdag régészeti leletek kerültek elő: bronzkori erődítmény és urnatemető, Árpád-kori földvár alapjai (Leányvár), III. Béla királyunk által alapított ciszterci apátság romjai a 12. századból. A falu a török hódoltság idején elpusztult, lakói elmenekültek. Újjátelepítése a 18. század első felében történt: szlovák telepések érkeztek a Felvidékről, vagyis Mende sokáig „tót” falu volt (Fényes Elek).

Evangélikus templomát az 1740-es években, a római katolikust Loyolai Szent Ignác tiszteletére 1832-ben építették fel a falu földbirtokosa, a Keglevich család támogatásával.

- A település vonzerői, látnivalói:**
- a római katolikus templom
 - a 2004-ben felavatott Oázis idősek otthona – 50 fő számára
 - a millenniumi Szent István emlékmű, Hősi emlékmű
 - a minden év augusztusában megrendezett búcsú

NAGYKÁTA

Nagykátá, a Tápió-mente legnépesebb települése, a fővárostól keletre (60 km), a 31. számú közút és a Budapest-Nagykátá-Szolnok vasútvonal mellett fekszik. Lakossága 13 108 fő (2004). A városi rangját 1989-ben kapta vissza. Határának déli részét a Felső-Tápió, északi és keleti részét a Hajta patak tagolja. Felszínét jórészt a folyóvizek egyengették el, bár a déli területén húzódó homokhátságot a szél munkája tette mozgalmassá. A kisváros határában lévő ún. Kenderhalom területén feltártak egy Árpád-kori települést. Az első okleveles említése a Várad Regestrumból ismeretes (1221). Neve a Káta nemzetségtől származik. A település fejlődése a 18. században indult meg, amelynek eredményeként 1743-ban Mária Teréziától mezővárosi rangot kapott. Az 1848-1849-es forradalom és szabadságharc idején, az 1849. ápr. 4-én lezajlott tápióbicskei csata alkalmából Nagykatán volt a magyar főhadiszállás, Kossuth Lajos és Görgei Artúr vezetésével. A település fejlődéséhez jelentősen hozzájárult az 1882-ben felavatott Budapest-Nagykátá-Újszász-Szolnok vasútvonal. 1983-ig járási székhely volt, sokoldalú intézményhálózata napjainkban is (két középiskola, bíróság, rendőrkapitányság, földhivatal, szakorvosi rendelőintézet stb.) a Tápió-mente kistérség 70-80 ezer fős lakosságát látja el.

A kisváros vonzerői, látnivalói:

1. A Szabadság téren áll a barokk stílusban épített (1745) római katolikus templom, amely Szent György nevét viseli.
2. A templom körüli parkban látható szobrok: Mária szobor (1779), Nepomunki Szent János szobra a 18. századból, a Szentháromság szobor, a Gerenday Béla által a tápióbicskei csata elesetteinek emlékére készített Honvédszobor (1897).
3. A Városi Könyvtár 2007. márciusában költözött a Dózsa György úton átalakított, felújított egykori pártházba, amelynek a kiállító termében látható a népművészet mestere, Bodrogi Sándor lószőrből készített ékszereinek kiállítása, valamint a helyi születésű Kármán László szobrász sok alkotásai is.
4. A Szabadság-tér keleti végén, a gyógyszertárral szemben látható a helyi születésű Mátray Gábor (1797-1875) mellszobra, amely Sebestyén Benedek alkotása. Mátray Gábor zeneszerző, zenetörténész, a Magyar Tudományos Akadémia tagja, 1817-1830 között Bécsben a Széchenyi-családnál volt nevelő. Egy ideig a Nemzeti Színház zeneigazgatója volt.
5. Az egykori Keglevich-kastély, ahol napjainkban a polgármesteri hivatal működik. Falán emléktábla hirdeti: az 1849. ápr. 4-én lezajlott tápióbicskei csata idején ebben az épületben volt a magyar főhadiszállás. A csatához kapcsolódóan néhány hétig ebben a kastélyban hadikórház működött, a nagykatái temetőben a tápióbicskei csata több áldozata nyugszik.
6. A Vadász utca és a Dózsa György utca sarkán látható Nagykátá millenniumi emlékműve, amely Törley Mária alkotása.
7. A nagykatái vonzerők között különleges helyet foglal el a Dózsa György úton néhány éve igényesen felújított, csütörtökön és szombaton működő hatalmas méretű piac, valamint a mellette lévő, sokféle kulturális rendezvénynek helyt adó, nagyon szépen kialakított ún. Európa tér is.

8. A temetőben látható a 18. században épített, majd 1926-ban felújított és kibővített barokk stílusú Keglevich sírkápolna, más nevén: Szent Kereszt kápolna, amelyet a neves bécsi építész, Fischer von Erlach (1693-1742) tervei szerint építettek fel.

9. A Dózsa György úton, az 1950-ben alapított Damjanich János Gimnázium kertjében látható a névadó szerb tábornok, aradi mártír mellszobra.

10. A Tápióbicske irányába vezető út mellett található az 1998-ban megnyitott termálfürdő, amelynek vizét 2002-ben gyógyvízzé nyilvánították.

11. A 31. számú közút közelében, a város É-i részén fekvő egreskátai major egyik épületben a Duna-Ipoly Nemzeti Park szakkiállítása látható.

12. Az Árvai-major a fenti kiállítóhely szomszédságában található, ahol szürkemarha gulya, csikósbemutató, kocsikázás várja a turistákat.

13. A Nyik-rét, ahol nagyon gazdag az élővilág: a sokféle védett növény közül kiemelkedik hazánk egyik legnagyobb és leggazdagabb fátyolos nőszirmállománya, állatvilágából a sokféle madár (kékvércse, nagy kócsag, nyári lúd stb.).

14. A vendéglátó-ipari egységei: a Fekete Sas Panzió, a Szent István étterem, a Kelemen és a Fogatos Cukrászda.

15. Szálláshelyek: Fekete Sas Panzió öt kétágyas szoba, Nekeczki Vendégház három kétágyas szobával, a Damjanich János Gimnázium Kollégiuma. Az utóbbi szálláson a vendégéjszaka forgalom az alábbiak szerint alakult: 2002-ben: 192, 2003-ban 992, 2004-ben 723, 2005-ben 1183.

- rendezvények:

- minden évben április 4-én megrendezik a tápióbicskei csata emléknepjén a hídi csatát és a fáklyás felvonulást, amely egyre inkább ismert idegenforgalmi látványossággá válik

- minden évben aug. 20. körüli napokban zajlanak a Kátai Nemzetközi TáncTalálkozó rendezvényei. 2007-ben tartották a XXIV. találkozót!

PÁND

Ez a falu a Cserháthoz tartozó Gödöllő-Monori dombság területén, a 4. számú és a 31. számú közút között fekszik, mellékutakon mindkét közútról jól megközelíthető. Lakossága 2038 fő (2004). Felszínét fiatal (würm) lösz fedi, amely a kéregmozgásoknak köszönhetően kiemelkedett, feldarabolódott és ugyanakkor erősen lepusztult. Területét kisebb vízfolyások és más eredetű völgyek tagolják.

Pánd első okleveles említése 1275-ből való. A középkorban több birtokosa volt – pl. Zsigmond királyunk is! -, majd a XV. század közepétől több évszázadon át a Szilassy-családé volt. A 19. század második felében első házassága révén itt élt néhány évig az első magyar orvosnő, Hugonnay Vilma is. Itt született Posta Sándor, aki az 1924-ben, Párizsban rendezett nyári olimpiai játékok egyéni kardvívó számának győztese volt.

A falu látnivalói:

- a református templom, amelyet 1779-1781 között építettek.

- az általános iskola kertjében látható az első és második világháború helyi áldozatainak emlékére készített Hősök szobra, amelyet Pándi Kis János alkotott.

- a művelődési házban látható Pándi Kis János állandó szoborkiállítása

- Hársas-völgy védett növényei: tarka nőszirm, molyhos tölgyek, nagyzerjófű

Pándon minden év júliusában a második szombatn falunapot tartanak sokféle kulturális rendezvénnyel.

SÜLYSÁP

Ez a falu a 31. számú közút, a Budapest-Nagykátá-Szolnok vasútvonal és az Alsó-Tápió mellett fekszik. A Tápió-mente második legnépesebb települése (7922 fő 2004-ben). 1970-ben kapta a mai nevét, amikor Tápiósüly és Tápiósáp végleg egyesült. A falu részben a fiatal lösztakaróval fedett, a külső erők által felszabdalt Gödöllő-Monori dombság lejtőin, másrészt a tektonikus ÉNY-DK irányú törésvonal által kijelölt völgyben folyó Tápió hordalékkúpján fekszik. Mindkettő falu Árpád-kori település: Sápót 1219-ben Sülyt 1259-ben említik először az oklevelek. A tatárjárás utáni birtokosai voltak: a Nyulak szigeti apácák, a Borsvai, a Kerekegyházi, a Nagylucei családok. A török időkben, majd a Rákóczi szabadságharc idején mindkét falut többször elpusztították. Az 1728-ban kelt összeírás szerint mindkét falu lakott volt, birtokosai ekkor és azt követő időkben: Sótér-, Teleki-, Haader-, Bosnyák-, Koháry- és Esterházy-családok voltak.

A település látnivalói, vonzerői:

- A település központjában, a Szent István téren látható Szent István szobor.
- A 31. számú közút közelében lévő gótikus stílusban épített, az ún. Kisboldogasszony Római katolikus templom, amely a Tápió-mente templomai közül a legrégebbi: 1498-ban gótikus stílusban épült, a török időkben is átvészelte, majd többször átalakították, bővítették, tornyát 1819-ben újjátották fel.
- a sülyi temetőben látható az 1996-ban felavatott Olasz hősi emlékmű, amelyet az I. világháborúban fogságba esett olaszok tiszteletére emeltek. Őket részben a Tápiósülyben létesített fogolytáborba vitték, akik közül 196 fő itt halt meg.
- a tápiósápi Szent István általános iskola falán látható a Nobel-díjas Hevesy György emléktáblája. A Hevesy György kötődése a településhez egyértelmű, hiszen családjának szőlőbirtoka volt a településen és a szomszédos Tápiószecsőn is.
- a Dózsa György úton található a Falumúzeum, amely előzetes bejelentésre látogatható. Bemutatják a falu történetét, népművészeti értékeit és a gazdálkodásához kapcsolódó eszközöket, szerszámokat.
- a Sótér kastély, amely a 18. sz. közepén épült
- A Grassalkovich-kastély, amelyet 1770 körül építettek, amelynek irodalomtörténeti vonatkozását, Petőfi Sándor látogatását a falon elhelyezett emléktábla őrzi.
- a barokk stílusú sápi katolikus templom
- a Hevesy-parkban látható hősi emlékmű
- Az 1963-as árvíz áldozatának, Bogdán Flórián katonának a kopjafája.
- a Sápi horgásztavak: három tó közkedvelt kiránduló és pihenőhely.
- a Leányvár, amely bronzkori földvár maradványa, a település déli részén fekvő dombtetőn található.

Rendezvényei: minden évben szeptember első hétvégén a búcsú, valamint az utóbbi időben csillagászati hetet is rendeztek.

SZENTLŐRINCKÁTA

E falunak a területe öbölszerűen benyúlik a Jász-Nagykun-Szolnok megyében fekvő jász települések – Jászfényszaru és Jászfelsőszentgyörgy – közé. A település a 31. és a 32. számú közutakról mellékutakon érhető el. Lakossága 1935 fő (2004). Az ún. Hatvani-síkon, az itt keletre forduló Zagyva mellett fekszik. A falu déli részén fekvő hátságon húzódik a Zagyva és a Tápió közötti vízválasztó.

A falu első okleveles említése 1473-ból ismeretes. A török időkben többször elpusztult, elnéptelenedett. A 18. században a Sötér-család a királytól kapott birtokot a falu területén, ugyanakkor itt a Laczkovics-, a Péterffy- és a Beniczky-családnak is jelentős birtokai voltak. Itt született a Martinovics-féle jakobinus mozgalom egyik aktív irányítója, az 1795-ben a budai Generális kaszálon – a mai Vérmezőn – kivégzett Laczkovics János (1755-1795) huszárcapitány. Téves az a sok forrás által közölt adat miszerint 1709-ben itt halt volna meg a Rákóczi-szabadságharc legendás hírű sikeres tábornoka, (Vak) Bottyán János (1645 körül-1709).

A település lakosságának többsége az utóbbi évtizedekben a főlíás zöldségtermeléssel és annak értékesítésével foglalkozik.

A falu látnivalói, vonzerői:

- az 1730-ban a Szent Lőrinc vértanú tiszteletére felépített katolikus templom
- a templom előtti téren látható a Kossuth szobor, amelyet a millenniumi ünnepek alkalmából felújítottak
- a Hősök kertjében látható a két háborúban elesettek nevét megörökítő hősi emlékmű
- a falu területén keresztül folyik a Tápió mellékvize, a Gödöllői-dombságban eredő Hajta. E patak mentén lévő szikes gyepek védett növényei.
- Tóalmás, Jászfelsőszentgyörgy és Szentlőrinc-káta határainak találkozásánál az ún. Ördögégető-halmon egy geodéziai torony áll, ahonnan szép a kilátás a környék településeire.

Ebben a faluban minden év augusztusában falunapot és búcsút tartanak.

SZENTMÁRTONKÁTA

Ez a falu a 31. számú közút és a Budapest-Nagykátá-Szolnok vasút mellett fekszik. Lakossága 4885 fő (2004). Közigazgatási határát délen egy szakaszon a Felső-Tápió medre jelenti. A patakkal párhuzamosan, a falu déli határában a szél munkája által átformált mozgalmas homokhátság húzódik DK-ÉNY csapásiránnyal. A falu határának északi és északnyugati területein az infúziós lösztakarón kiváló szántók találhatók – helyenként szikesekkel tarkítva.

Szentmártonkátá területe a régészeti leletek alapján lakott volt a rézkorban, az avarkorban és az Árpád-korban is. Az első okleveles említése 1349-ből ismeretes. A török megszállás idején – ellentétben a szomszédos településekkel – nem néptelenedett el, akkor a budai szandzsákhhoz tartozott. A 16-17. században a Kátay család birtoka, majd 1663-ban Keglevich Miklós lett a falu földesura. A Rákóczi-szabadságharc idején a kuruc seregek – élén II. Rákóczi Ferenc fejedelemmel – kétszer (1704-ben, 1710-ben) is ebben a faluban táboroztak. A falu fejlődése a 18. században jelentőssé vált, birtokosai ebben az időben a Battha és a Prónay-család voltak. A Battha család által adományozott épületben, 1787-ben iskola kezdte meg működését. A tápióbicskei csata után Kossuth Lajos a Battha-családnál szállt meg, majd néhány nap múlva Battha Sámuel kinevezte Pest vármegye kormánybiztosának. A falu életében nagyon jelentős pozitív változást eredményezett az 1882-ben felavatott Budapest-Nagykátá-Szolnok vasútvonal. Pl. az 1900-ban megalakult Polgári Olvasókör egészen 1948-ig működött.

A falu látnivalói, vonzerői:

1. A barokk stílusú római katolikus templom, amelyet 1782-1785 között építettek.
2. A református templom 1785-ben épült, míg a tornyát csak 40 évvel később készítették el.
3. A községi könyvtár emeleti részén, egy helytörténeti kiállításon mutatják be a falu történetét, korabeli dokumentumokkal és tárgyi emlékekkel. A könyvtár falán 2004.

tavasza óta II. Rákóczi Ferenc emléktáblája látható, aki e települést 1704. ápr. 22-én kereste fel először.

4. A falutól északra található kisméretű (2,5 ha) ún. Gyulai-erdő, amelyben - szinte tájidegen módon - hegyvidéki fajok (gyertyán és bükk) találhatók.

5. A falu déli részén húzódó homokhátságon található ún. Gicei-hegy (143 m) és más homokbuckák, ahol különböző állat- és növényfajokban gazdag homoki gyep található.

Rendezvények: 1. Ápr. 5-én a tavaszi hadjárat rendezvényei.

2. Ápr. 22.: II. Rákóczi Ferenc emlékünnepség

3. Szeptemberben a harmadik szombaton falunap sokféle programmal

4. November 11.: Márton-napi búcsú

TÁPIÓBICSKE

Ez a falu Nagykátától délre, az Alsó-Tápió mellett fekszik. Lakossága 3434 fő (2004). Legcélszerűbben a 31. és a 4. számú közút felől mellékutakon érhető el. A falu DNY-i és Ny-i részén a Gödöllő-Monori-dombság felszabdalt, lösszel fedett vonulatai húzódnak, míg az északi részén – a két Tápió között – a folyók hordalékkúpjából származó, enyhén hullámos homokhátság húzódik. A szél által épített garmadabuckákat szőlőkkel, gyümölcsösökkel és erdőkkel kötötték meg. Tápióbicskén az 1936-os összeírás szerint a szőlő részesedése nagyon magas, a művelési ágak szerint 15,5 % volt, vagyis akkor a szőlő- és bortermelésnek meghatározó szerepe volt a falu életében!

A falu területéről előkerült régészeti leletek alapján már a bronzkortól lakott hely. Az első okleveles említése 1250-ből ismeretes. Birtokosai közül a hosszú évszázadokon át itt élt Bitskey család emelkedik ki. A falu történetében legjelentősebb esemény az 1849. ápr. 4-én lezajlott, nehéz körülmények közepette magyar győzelemmel végződött csata volt. Ebben a csatában aktívan részt vett a magyar vezérkar Kossuth Lajossal és Görgei Artúrral az élen, az aradi 13 vitéz tábortestület tagjai közül 11 itt tartózkodott. A csata idején zajlott le a magyar Szini Sebő Alajos és a német Riedesel őrnagy közötti párbaj, amelyet Jókai Mór is megörökített – csupán nagy mesemondó ezt az eseményt halhatatlan művében „áthelyezte” a két nappal későbbi isaszegi csatába: A kőszívű ember fiai című regényében a Baradlay Richárd és Palwitz Ottó közötti párviadalról van szó!

Látnivalók, a település vonzerői:

1. A falu főterén látható az 1999-ben felavatott Szini Sebő Alajos szobor, valamint Tápióbicske kőből kialakított címere.
2. A barokk stílusú római katolikus templom, amely 1786-ban készült el. Ablakai különlegesek, ugyanis azok hegedűtokra hasonlítanak. A templomkertben látható az első világháború áldozatainak emlékműve.
3. A Kiss Ernő utca végén látható a 2000-ben felállított millenniumi emlékkereszt.
4. A Sági úton - kb. 200 m-re az útvonaltól északra - látható a nevezetes párbaj vesztésének, Riedesel őrnagy sírja, az ún. Vaskereszt. Mellette a helyi Baráti Kör által elhelyezett emléktábla utal a párbaj és Jókai Mór regényének kapcsolatára.
5. A Nagykátai úton látható az ún. Fehér-kereszt. Története: Fehér István helyi bírósági írnok 1882-ben, a csatában elesett hősök földi maradványait egy közös sírba helyeztette, amely fölé emelték a ma történelmi emlékhelyként számon tartott ún. Fehér keresztet.

6. A Nagykátai út mellett látható a klasszicista stílusú Zsille-kúria, amely ma orvosi rendelő.
7. A Felső-Tápió mellett látható a Honvéd-emlékmű, amely a budai honvédszobor másolata, Aulich Lajos és Földváry Károly domborművével. Felavatása 1910-ben történt, alkotója Jankovich Gyula. A Felső-Tápió felett ível át az egykori fahíd másolata, amelyet 2002-ben avattak fel a Tápióbicskén működő Baráti Kör áldozatos munkájának köszönhetően.
8. A Tápió-Hajta Tájvédelmi Körzet védett növény- és állatvilága az ún. Nagy-réten, valamint a Felső-Tápió völgyelésében.
9. Az Agyagásó gödör löszfala a gazdag gyurgyalag-teleppel és a körülötte lévő védett növényvilággal.
10. A Várhegy és Kalapos-hegy, amelyeken bronzkori földvár állt valaha. A Gödöllői-dombsághoz tartozó, a helyenként meredek tereplépcsőkkel leszakadó magaslatokról nagyon szép kilátás nyílik a környékre. A domboldalakon motocross pályát alakítottak ki.
11. Az Erdő-völgy és Gombos-tanya védett kocsányos tölgyesei.
12. Horgász-tó a Tápiószentmárton felé eső területen, az Alsó-Tápió közelében.

Rendezvényei:

1. A tavaszi hadjárat részeként a tápióbicskei csata emléknapján, ápr. 4-én a hídi csata rendezvényei. Ugyanezen a napon minden évben, az általános iskolában a tanulók körében a Fehér István bíró által elrendelt zsemleosztás történik.
2. Falunap rendezvényei minden évben aug. 20-án
3. A Kalapos-hegyen kialakított pályán időnként országos motocross versenyeket rendeznek.

Vendéglátóhelyek: Vadász csárda, Margó cukrászda

TÁPIÓGYÖRGYE

Ez a falu a Tápiómente keleti szegletében, Újszász, Abony és Tápiószele között, a Budapest-Nagykáta-Szolnok vasútvonal mellett fekszik. Lakossága 3789 fő (2004). A település felszínét a folyók elegyengették, jelentősebb kiemelkedés nincs, relatív relief mindössze 1,5- 2 m/km², nagyon enyhén lejt dél, délkelet felé. A határában található infúziós löszablán kiváló minőségű szántók mellett gyenge minőségű szikesek is megtalálhatók. Fényes Elek a 19. század közepén Tápiógyörgye határában 50 szikes tóról tesz említést. A falu területén jelenleg is aktívan bányásszák a helyi téglagyártáshoz szükséges agyagot.

A település első okleveles említése 1220-ból ismeretes a Váradi Resztrumból. A tatárjárás idején elpusztították, a XV-XVI. században mai területén három falu volt: Megyer, Györgye és Füzesmegyer. A török kiűzése utáni időktől a XX. század közepéig a falu birtokosai között a Huszár-, a Bencsik-, a Prónay- és a Györgyey-családok voltak a legjelentősebbek.

A mai virágos és tiszta Tápiógyörgye jellemzői: nagyon büszkék arra, hogy az utak 100 %-a szilárd burkolatú, három országban – Románia-Erdély, Olaszország és Svájc - nagyon aktívak a testvér települési kapcsolataik. Az 1970-ben alakult ifjúsági fúvószenekara nagyon sok hazai és külföldi fellépésén sok sikert aratott.

A falu látnivalói, vonzerői:

1. A falu közepén látható az 1860-ban felépített római katolikus Szent Anna templom, amelynek kertjében az első és második világháború áldozatainak emlékműve áll.

2. A település főterén több szobrot láthatunk: az utazók védelmezője, Szent Kristóf, a millenniumi szobor, a Termés és a Hajnal. Itt látható a 2005-ben felújított artézi kút is.
3. Az egykori pedagógus szolgálati lakásból kialakított, a 2003-ban felújított Falumúzeum és Tájház, amelyet 1983-ban avattak fel, a Tápió-mente első falumúzeuma volt. A település történetét, írásos és tárgyi emlékeit, valamint a falu és környékének természeti értékeit mutatják be. Udvarán egy kemence és Szent Orbán szobor látható, amely a helyi szőlő- és gyümölcsstermelés fontosságára utal.
4. A Györgyey-kastély, amelyet a falu egykori földesurai építtettek 1892-ben. Napjainkban szociális otthonként hasznosítják, előzetes bejelentkezés után látogatható. A kastélyhoz szépen gondozott, 20 ha területű park tartozik.
5. Strandfürdő: területén nyaranta működik az ifjúsági tábor - öt kőházzal, összesen 60 férőhellyel. A tábor minden évben gazdag programmal várja a vendégeket, fennállása óta az ország szinte minden részéből igénybe vették – főleg iskolások.
6. Természeti értékek: a Bibic tanösvényt 2004-ben, a Madárvédelmi tanösvényt 2005-ben avatták fel. A település határának keleti részén emelkedik a Cigányhalom nevű kunhalom.
7. A településen működő téglagyár közelében lévő horgásztavak összterülete kb. 15 ha, ahol kiváló horgászási lehetőségek várják a vendégeket.

Rendezvényeik:

1. Minden év július utolsó hétfőjén rendezik meg a györgyei falunapokat sokszínű programmal: Szent Anna napi búcsú, különböző kulturális, zenés és sportesemények.
2. Minden évben rendszerint augusztus első szombatján van az ún. Gulyahajtás: ekkor a Nagykátán állomásozó szürkemarha gulyát – a falun keresztül - a tápiógyörgyei Gulyagyepre terelik át.
3. Minden év tavaszán horgászversenyt rendeznek.

TÁPIÓSÁG

Ez a falu a fővárostól keletre, 31. számú közúttól délre, az Alsó-Tápió két oldalán fekszik. Lakossága 2711 fő (2004). Ez a falu is tájhatáron fekszik: a déli és délnyugati részén az Északi-középhegység legdélebbi részét képező Gödöllő-Monori-dombság lösszel fedett vonulatai helyenként meredek lépcsővel szakadnak le a tőle északra elhelyezkedő, az Alföldhöz tartozó Tápió-vidék hordalékkúpra. Ezen a hordalékkúpon a szél által kialakított buckákkal teli homokhátság húzódik ÉNY-DK csapásiránnyal, amelyet a két Tápió által bevágott, tektonikailag előre jelzett völgyelések tagolnak.

E falu közigazgatási területe lakott hely a bronzkorszak óta az ún. Várhegyen és az egykori középkori falu, Zsiger-pusztán előkerült régészeti leletek szerint. Első okleveles említése 1263-ból ismeretes. A XIII. században a Kartal nemzetség birtokolta. A török hódításai idején Tápióság és Zsiger is több évtizedig lakott volt, elpusztításuk feltehetően a 15 éves háború idején következhetett be. A török kiűzése után, a XVIII. század elején újjátelepült – részben cseh telepeseikkel, akik a mai „Csehország” nevű falurész lakói és névadói voltak. A XVIII. században a falu földbirtokosa Koháry István, majd később az Esterházy- és a Keglevich-család volt. 1870-ben a Keglevich-család birtoka Szirmay Sándorhoz került.

A falu látnivalói, vonzerői:

1. A római katolikus templom, amelyet 1827-ben, klasszicista stílusban építettek fel. A templom kertjében látható az első világháborús emlékmű.
 2. Ebben a faluban született és itt is halt meg a kiváló magyar geológus-geográfus, Papp Károly (1873-1965) akadémikus, akinek háza és emléktáblája a faluban, síremléke a temetőben látható.
 3. Az egykor Ybl Miklós tervei szerint épült Keglevich-kúriát a második világháború idején lerombolták, széthordták. Viszont megmaradt a lakótornya, az egykori parkjában, napjainkban működő általános iskola udvarában sok ritka faóriás látható.
 4. Gólyahír tanösvény: az általános iskola udvaráról kiindulva bemutatják a falu természeti értékeit, növény- és állatvilágát.
 5. Az Alsó-Tápióba ömlő Gombai-patakon átívelő boltíves Török-híd, amelyen a Szolnok-Pest közötti ún. Só-út haladt át.
 6. A Tápió-Hajta Tájvédelmi Körzethez tartozó Nagy-rét védett növény- és állatvilága.
- Rendezvénye: minden évben falunap augusztus 20-án sokféle kulturális, zenés és sportprogrammal.

TÁPIÓSZECSŐ

Ez a falu Nagykátától nyugatra, a 31. számú közút és a Budapest-Nagykáta-Szolnok vasútvonal mellett fekszik. Lakossága 6415 fő (2004). Területén keresztülfolyik mindkét Tápió. Az Alsó- és Felső-Tápió mentén enyhén hullámos homokhátság húzódik ÉNY-DK csapásiránnyal a szomszédos települések irányába. A kisebb-nagyobb homokbuckákat erdővel, szőlővel és gyümölcsösökkel kötötték meg. Határának délnyugati részén a szomszédos Gödöllő-Monori-dombság löszrel fedett és felszabdalt vonulatai húzódnak.

A területén előkerült régészeti leletek szerint már a honfoglalás előtt lakott hely volt. Első okleveles említése 1264-ből való, akkor a Kartal nemzetség birtoka volt. A falu a XV. században vásártartó jogot (1427) és mezővárosi rangot kapott (1472). A török hódoltság kezdetén Szecső és még néhány szomszédos település nem néptelenedett el. Elpusztítása, lakatlanná válása a 15 éves háború idején következett be a 17. század elején. A török kiűzése és a Rákóczi-szabadságharc után a település birtokosai: az Esterházy-, a Grassalkovich-család, majd a 19. század második felétől és a Schlossberger-család volt. Az 1849-es tavaszi hadjárat idején, a falun átvonultak az egymással szemben álló seregek. A visszavonuló Jellasics a szecsői katolikus plébánián rendezte be főhadiszállását.

A falu életében nagyon jelentős pozitív változást okozott az 1882-ben felavatott Budapest-Nagykáta-Szolnok vasútvonal, ugyanis a gyorsabb utazási feltételekkel a főváros e falu lakói számára is sokféle munkalehetőséget kínált. Napjainkban is a falu aktív keresőinek többsége Budapesten keresi kenyerét.

Tápiószecsőn működik néhány évtized óta a neves népművelő, Ofella Sándor által alapított Hagyományörző Népi Együttes és Asszonykórus, amely fellépéseivel már nagyon sok sikert aratott.

A település látnivalói:

1. A római katolikus templom a XVII. században épült, azt 1741-ben az új földbirtokos, Eszterházy Pál felújította, átépítette. Mai alakját az 1877-es felújítása során nyerte el. A templomkertben a két világháború áldozatainak emlékműve, míg a templom mögött az állattenyésztők védőjeként tisztelt Szent Vendel szobor látható.

2. A millenniumi emlékmű egy oszlop tetején elhelyezett Turulmadár, amely a Deák Ferenc út és a József Attila út kereszteződésében látható.
3. A faluhoz tartozó Magdolna-telepen, az egykori Hevesy-kastély tornyos borháza látható.
5. A Felső-Tápió felduzzasztása által keletkezett halastavak.

Rendezvényei: 2003 óta május végén egyházzenei napok és kórustalálkozó, falunap és búcsú júliusban, lovas nap szeptember elején, futónap szeptember végén.

TÁPIÓSZELE

Ez a falu Cegléd, Nagykáta, és Jászberény városok között, a 311. számú közút és területén a Hajtával bővülő Tápió mellett fekszik. Lakossága 6049 fő (2004). Felszínét főleg a folyók alakították ki, elrendezése meglehetősen mozaikos: az infúziós lösztakarón kiváló szántóföldek mellett szikések is előfordulnak, az egykori futóhomokot növényekkel megkötötték, a patakok mentén a fiatal öntéstalaj az uralkodó.

A falu területéről sokféle régészeti lelet került elő: pl. itt találták meg Közép-Európa legnagyobb szkíta temetőjét az 1930-1940-es években. Az első okleveles említése 1219-ből ismert a Váradi Regesztrumból. A falu birtokosai a XV. században az Acsai és a Garai család volt, majd később a király birtoka lett. A török megszállás idején elpusztították és elnéptelenedett, majd a XVIII. században újratelepítették. Területén több jelentős kis- és köznemesi családnak volt birtoka: közülük a Viczián, a Káldy, a Dubraviczky, a Rákóczi és a Benedicty családok voltak a legjelentősebbek.

Itt működik a nemzetközi hírű Agrobotanikai Intézet, amelyet a Szelényi-féle birtokon hoztak létre. Fejlődése főleg az 1960-70-es években vált jelentőssé, amely elsősorban a világhírű Jánossy Andor akadémikus úttörő munkásságának köszönhető. Ebben a kutatóintézetben működik hazánk egyetlen növényi génbankja.

Ebben a faluban születtek és éltek: Flór Ferenc, az 1848-1849-es forradalom és szabadságharc vezető orvosa, Rákóczy János, Kossuth titkára, akinek rejtegetéséért Madách Imrét 1851-ben meghurcolták, Simonffy Kálmán, a jeles dalszerző, itt tevékenykedett a múzeumalapító két Baskovich-testvér, János (1883-1967) és György (1878-1960).

E faluban napjainkban is működik néhány kisebb üzem, a Tápió-mentén munkahelyek száma alapján csak Nagykáta előzi meg.

A falu látnivaló, vonzerői:

1. A falu főtere: a Hősök parkja az első és a második világháború, valamint az 1956-os forradalom áldozatainak emlékművével.
2. A templomok: a barokk stílusú, többször átalakított római katolikus, a klasszicista stílusú evangélikus, valamint az 1900-ban épített református templom.
3. A Blaskovich Múzeum, amely egy gondozott parkban álló, klasszicizáló stílusban épített (1906) kisnemesi kúriában működik. A múzeum gazdag műkincs-, fegyver-, bútor- és pipagyűjteménye, könyvtárájának összegyűjtése a Blaskovich-család három nemzedékéhez kötődik. A múzeumban látható még Berényiné Szilády Sarolta fafaragó népi iparművész állandó kiállítása is.
4. A Viczián-kúriában látható Nagy János festőművész alkotásainak 1998-ban megnyitott állandó kiállítása. A festőművész a tápiószelei művésztelep szervezője és vezetője volt 1945-ben.
5. A Tápió mellett álló nádfedeles zsellérházban néprajzi kiállítást és a paraszti élethez tartozó tárgyi emlékeket láthatunk, amelyet 2002-ben avattak fel. A

melléképületben az egyik helyi kovács, Szánta József egykori műhelyének felszerelése, valamint kötélgyártó, bognár, szücs és kalapos szerszámok láthatók.

6. A Tápió mellett néhány éve a Fehér Gólya tanösvényen a helyi természeti értékekkel, a vidék jellemző élővilágával ismerkedhetnek meg a látogatók.

7. A településen a kiváló magyar építész, Makovecz Imre tervei szerint több épület született: pl. a kultúrház, az iskola egyik épülete, a polgármesteri hivatal tornya.

8. Az Agrobotanikai Intézet központi épülete és parkosított környezete.

9. Horgásztó a falu keleti részén

10. Az ún. Kis-székesi-legelő löszgyepének élővilága, valamint az itt emelkedő szarmata halomsírok.

Rendezvények:

1. A Kincsem és az Aranyszarvas országos gyalogos túra minden évben március harmadik szombatján a helyi Természetbarát Klub rendezésében.

2. Béke Világtalálkozó május első szombatján.

3. Blaskovich-napok minden évben május utolsó hetében.

4. Kulturális Örökségi Napok minden év szeptember harmadik hetében.

TÁPIÓSZENTMÁRTON

Ez a falu Cegléd és Nagykáta között, a 31. és a 4. számú közúttól csaknem egyenlő távolságra, a fővárostól 65 km-re keletre fekszik. Lakossága 5474 fő (2004). Közigazgatási területe nemcsak a Tápió-mentén a legnagyobb (104,45 km²) – Budapest területének egyötöde! -, hanem a Pest megye 155 faluja között a második legnagyobb határral rendelkezik. Területén a felszín rendkívül mozaikos, hiszen két nagy hazai táj találkozik itt: délnyugaton az Északi-középhegységhez tartozó Gödöllő-Monori-dombság lösszel fedett, felszabdalt vonulatai láthatók, viszont területének nagyobb része az Alföldhöz tartozik. Az utóbbi nagytáj középtájai közül az Észak-alföldi hordalékkúp-síkság (Tápió-vidék) és a Duna-Tisza közti síkvidék (Gerje-Perjesík) közötti határ nagyjából az ún. Sőregi úton húzódik. A falu legmagasabb (201 m) és legalacsonyabb (97 m) felszíni pontjai közötti különbség (104 m) egyértelműen utal az Alföld és a hegyvidéki nagytáj között elfoglalt peremhelyzetére. Határának déli, délnyugati részén az infúziós lösztakarón a megye legkiválóbb talajai alakultak ki, míg az északi területein húzódó, garmadabuckákkal tagolt területein gyenge minőségű homoktalajok uralkodnak. Területén egyesül az Alsó- és a Felső-Tápió (107 m), amely itt keletre fordulva a Zagyva irányába tart.

A határában talált nagyon sokféle régészeti lelet közül kiemelkedik a Kr.e. V. századból való szkíta aranyszarvas, amelyet az 1923-ban folytatott ásatások idején találtak a falu keleti részén, a környezetéből 13 m-re kiemelkedő, több nép által lakott ún. Attila-dombon. Jelenleg a Nemzeti Múzeumban őrzik, hű másolata a Blaskovich Múzeumban, Tápiószelén látható. A Tápió-mentén lévő bronzkori földvárak közül a legkeletibb a falu területén, az Alsó-Tápió medre felett emelkedő Hatvani-hegyen volt.

Feltehető, hogy az Árpád-korban is lakott volt, a napjainkban hozzátartozó Sőreg első írásos említése 1219-ből ismeretes, míg Tápiószentmárton neve oklevélben 1459-ben fordul elő először. A középkor során birtokosai: a Kátay-, a Pányi-család, majd Werbőczy István is. A török megjelenése után néhány évtizedig még lakott, amikor főleg állattenyésztésből élt a népessége, ám a 15 éves háború idején elpusztították, lakói elmenekültek. A török kiverése után újjátelepítése a XVIII. század közepén a Felvidékről ideköltöző szlovák telepések által történt. Legjelentősebb birtokosai ebben

az időben: a Beniczky-, a Földváry- és a Blaskovich-családok, később a Magyar-, a Kubinyi- és a Szentkirályi-családok voltak.

A XIX. és a XX. században is a legnagyobb földbirtokkal a Blaskovich-család rendelkezett. Közülük a legjelentősebbek: Blaskovich Bertalan, aki birtokainak gyarapítása mellett anyagilag is támogatta a Kisfaludy Károly által szerkesztett Auróra irodalmi zsebkönyv (1821) kiadását, valamint – Széchenyi Istvánnal együtt - a hazai lóversenyzést is. Fia, Blaskovich Ernő (1834-1911) – a kiváló lovas versenyző - alapította azt a ménest, amelyben 1874-ben Kincsem, a verhetetlen csodakanca megszületett. 1876-1879 között 54 versenyen indult, s valamennyit megnyerte. (Hazai versenyeken kívül Ausztriában, Németországban, Angliában és Franciaországban versenyzett.) Azóta ezt a páratlan teljesítményt nem múlta felül egyetlen versenyló sem!

A falu fejlődése az utóbbi 15 év alatt rendkívül nagymértékű volt, sokféle olyan fejlesztés, beruházás valósult meg, amelyek megalapozzák a település további megfontolt és célirányos előrehaladását.

Látnivalók, vonzerők:

1. A falu központja: szoborpark a magyar történelem jeles személyiségeivel, a Siklódy Lőrinc alkotta I. és II. világháborús emlékmű és a málenkij robot emléktábla, a 2003-ban újjáépített, napjainkban szálláshelyként is üzemelő Kubinyi-kúria, a sportcsarnok, a klasszicista stílusban épített evangélikus és a katolikus templom.
2. A Blaskovich-kápolna, vagy helyi nevén „Kistemplom”: 1764-ben a híres váci püspök, Migazzi Kristóf avatta fel, amely a falu legrégebbi épülete. Az 1980-as évek végén felújították, falai között gyakran tartanak hangversenyeket, kertjében látható az állattenyésztők védőszentje, Szent Vendel szobra, valamint a Blaskovich-család sírkertje is. Nyaranta, 18 év óta a kápolna mögött, egyházi tábor működik.
3. Kiss Attila Kincsem nevű pincészete, ahol kiváló borok várják a vendégeket.
4. Az egykori repülőtéren található az országos híró Kincsem Lovaspark, amelynek területén 13 m-rel emelkedik ki a környezetéből az utóbbi időben egyre inkább látogatott Attila gyógydomb. A Lovasparkban 1999-ben avatták fel a Kincsem Múzeumot, ahol nemcsak a világhíró versenylóhoz kötődő kiállítás, hanem a hazai lósport történetére, valamint a falu múltjára utaló emlékmű is látható. A fentiekben túl a vendégeket golfpályák, játszótér, állatkert, étterem, lovasbemutatók, szabadtéri színpad, fedett lovarda és sok egyéb más szolgáltatás is várja. A Lovasparkban nagyon gyakran rendeznek nemzetközi és hazai fogathajtó és golf versenyeket, különböző szakmai konferenciákat, sokféle civilszervezet itt tartja összejöveteleit. E létesítmény a hazai idegenforgalomban is egyre jelentősebb szerepet játszik. Ezt bizonyítja az alábbi adat: 2002. július-2007 augusztus között a fizető vendégek száma 469 000 fő volt!
5. Termálfürdő: a falu keleti részén található, amely körül jelentős üdülőtelep alakult ki az utóbbi 20-25 évben. 54 C fokos vizét 2003-ban gyógyvízzé nyilvánították. 2004-től egy új kút is biztosítja a termálvizet. Forgalma 2005-ben: 37 000 fő.
6. A Tápió-Hajta Vidéke Tájvédelmi Körzet a falu északi részén látható, látogatható: a Nőszírom tanösvény a láprét gazdag növényvilágával, valamint a szomszédos Farnos közigazgatási területére is átvezető Hajta Természetismereti Túra útvonala.

7. A Hársas-völgy a falu déli, Albertirsa felé eső része a Gödöllő-Monori-dombság területén, ahol sokféle védett növény található: tavaszi hérics, magyar zergevirág, sárga len stb.

Rendezvények:

1. 1998 óta minden évben a Kiss Attila vállalkozó által rendezett pünkösdi borfesztivál sokféle kulturális programmal, kiállításokkal, bemutatókkal.
2. 2003 óta május közepén minden évben a Kincsem Lovasparkban rendezett Attila hun király emlékünnepélye.
3. 1996 óta minden év november első két hetében a Márton napi rendezvények: sokféle kulturális programmal, kiállításokkal, zenés rendezvényekkel.
4. 2005-ben rendezték meg az első Hurkatöltő fesztivált, amelynek nagy sikere után rendszeresítették ezt a – nemzetközivé vált - rendezvényt.

Szálláshelyek:

1. Kincsem Lovaspark: a szállodában 8 db kétágyas luxus, 22 db 2-3-4 ágyas négycsillagos, 4 db luxus apartman, 20 db kétágyas, közepkategóriás szoba.
2. Tápió Fogadó: családi panzióban egy 4 ágyas, egy 3 ágyas, és négy 2 ágyas szoba
3. Anna Panzió: három db 2 ágyas szoba
4. Szabina Vendégház: Tápiószentmárton-Göbolyjárás – két szobás vendégház
5. Kubinyi kúria: 2003 őszén nyílt meg a falu központjában, ahol egy db 6+1 ágyas, egy db 2+1 ágyas, 2 db 2 ágyas, egy db 2+2 ágyas szoba.
6. Sportcsarnok: edzőtáborozási lehetőség 6-8-10 ágyas szobákban, max. 50 fő részére.
7. Kaiser Panzió: 3 kétágyas és egy négy ágyas szoba

TÁPIÓSZŐLŐS

Ez a falu a 311. számú közút mellett, a 4. sz. közúttól 11 km-rel északra fekszik, megközelítése Tápiószeléig, vagy Ceglédig vonattal, onnan autóbusszal és/vagy gépkocsival történik. Lakossága 3022 fő (2004). Önállóságát 1947-ben nyerte el, addig Tápiószele külterülete volt. A település felszínének nagyobb – északi - részén a Tápió-mentén ÉNY-DK csapásirányú, garmadabuckákkal és szélbarázdákkal tagolt homokhátság húzódik, míg a déli részén, egy kiterjedt infúziós lösztáblán kiváló minőségű szántók találhatók.

A falu területéről előkerült régészeti leletek hitelesen tanúskodnak a honfoglalás előtt itt élt népekről: szkíták, szarmaták és avarok is laktak e térségben. A falu területén a régészek három olyan templom alapjait találták meg, amelyek az Árpád-korban épültek, s azokat feltehetően a tatárjárás idején pusztították el. A török időkben a környékbeli más településekkel együtt elpusztították a mai falu elődjét – Félegyházát – is. A 18. században a falu Tápiószele külterülete lett, templomát 1728-ban építették fel. A mai Tápiószőlős területén a napjainkban is sokak megélhetését biztosító szőlőművelést és gyümölcsstermelést a főleg Pándról és a Jászságból érkező telepesek honosították meg a 19. század második felében. Ennek következményeként a homokhátságon látványosan megnőtt a tanyák száma. A külterületi népesség aránya a Tápió-mentén a legmagasabbak közé tartozott mindig. Település-földrajzi tény: a második világháború után a magyar települések közül egyedül Tápiószőlősön növekedett a külterületi népesség aránya – 1970-ben ez az arány 52 %, 2001-ben 27,2 % volt!

Látnivalók, vonzerők:

1. A polgármesteri hivattal szemben látható a Szent István szobor.
2. A második világháború áldozatainak kopjafája a temető bejáratánál áll. A temető díszes kivitelű kovácsoltvasból készített kapuja, amely a helyi kiváló mester, Rátkai Mihály és fia munkája. A temető közelében található egy 60 C fokos termálvíz-kút, amelyet – egy esetleges későbbi beruházás reménye mellett – jelenleg egy kertészet hasznosít.
3. Természeti látnivalók: védett növények és állatok a falu északi és déli részén – pl. tavaszi hérics, sokféle madár: nagy goda, cankó, fácán stb.

A faluban minden év szeptember elején fogathajtó versenyeket rendeznek.

TÓALMÁS

Ez a falu a Tápió-mente északi részén, Nagykáta és Gödöllő között, a Hajta patak közelében fekszik. Lakossága 3363 fő (2004). Legcélszerűbb megközelítése: a 31. számú közútról, vagy Gödöllő felől, Zsámbokon keresztül. A falu határban - lösztáblán képződött - kiváló termőerejű szántóföldek és gyengébb minőségű homok és öntéstalajok váltakoznak.

A falu területe a honfoglalás korában már lakott volt, azt feltehetően a tatárjárás idején pusztították el. Első okleveles említése Almás néven Zsigmond király idejéből (1406) ismeretes. Ebben az időben több birtokosai is volt – közte Zsigmond király felesége, Borbála a legjelentősebb.

A török időkben a falut többször is elpusztították, majd a XVII. század végén – 1687-ben – a falu templomát kijavították. A XVIII. század folyamán a falu legjelentősebb birtokosa volt Prónay Gábor, mellette a Beretvás- és az Andrássy-családoknak voltak nagyobb birtokai. A XIX. század elején Prónay Sándor kialakította az ún. Bócz-kertet, amely akkor az ország egyik legszebb díszkertje volt.

Tóalmás 1991-ben testvér-települési kapcsolatokat épített ki a München közelében fekvő bajor Feldafing nevű településsel. Azóta a két település között kölcsönösen sokrétű és gyümölcsöző kapcsolatrendszer alakult ki.

A falu határában néhány éve kőolajat bányásznak.

Látnivalók, vonzerők:

1. A település közepén található a középkori alapokra épített, többször is átalakított római katolikus templom.
2. A polgármesteri hivatal közelében látható a hősi emlékmű, ahol néhány éve minden január 12-én – az 1943. jan. 12-én kezdődött tragikus doni áttörés évfordulóján - a Don-kanyarban elesettekre emlékeznek.
3. Az Andrássy-kastély: Ybl Miklós tervei szerint eklektikus stílusban épült 1894-1895-ben. Az előcsarnokában kialakított falépcső a párizsi operaház mintájára készült. Jelenleg egy vallási alapítvány üzemelteti, a 31 ha területű gondozott parkja sokféle növényritkasággal és védett madarakkal napjainkban természetvédelmi terület.
4. A termálfürdő: az 1970-es években – szénhidrogének után kutatva - találták meg a termálvizet. A strand jelenleg három medencével és két sportpályával üzemel. A termálfürdő mellé telepített kempingben 50 lakókocsit tudnak elhelyezni, valamint több tucat sátor felállítására is van lehetőség.
5. Természeti értékek: Boldogkáta-pusztán, a Hajta patak mentén védett növények. A Tóalmás, Kóka és Zsámbok hármass határon lévő ún. Határ-halom környékén

élő védett növények, valamint a falu déli részén található homoki legelőjének élővilága.

Rendezvények:

1. Falunap május végén sokféle kulturális és sportprogrammal
2. Sörfesztivál: minden páratlan évben a bajor testvértelepüléssel közösen szervezik sokféle kulturális programmal. Ugyanakkor a páros években a bajor Feldafingben rendeznek borfesztivált a tóalmásiak aktív részvételével.
3. Búcsú szeptemberben

ÚJSZILVÁS

Ez a falu a 4. számú közúttól északra, a 311. számútól keletre, Abonytól és Cegléd-től csaknem azonos távolságra fekszik. Lakossága 2660 fő (2004). Déli részén a Tápió-vidék fiatal homokhátsága húzódik Abony és Tápiószőlős irányába, amelynek csapásiránya itt is ÉNY-DK. Északi és északkeleti részén lévő lösztablán kiváló minőségű szántók mellett helyenként szikes foltok is megtalálhatók.

Újszilvás a Tápió-mente legfiatalabb települése. Mai közigazgatási területe az 1950-ben elnyert önállósága előtt részben Tápiószeléhez, másrészt Tápiógyörgyéhez tartozott. A település területén talált sokféle régészeti lelet szerint szarmaták és avarok is éltek itt, valamint a közelmúltban a falu keleti részén a régészek egy Árpád-kori település maradványait is feltárták. Mai területére a 19. század második felében érkeztek az első telepesek – főleg a Jászságból. Ebben az időben történtek a nagyobb szőlőtelepítések itt is és a Tápió-mente több más településén is. A lakosság megélhetésében a szőlő- és gyümölcstermesztés azóta is meghatározó szerepet játszik. Erre utal a település nevében szereplő szilva is! Amellett napjainkban Újszilvás az egyedüli magyar település, ahol komlótermesztés folyik! 2005-ben a falu testvértelepülési szerződést kötött a bajor Nandlstadt nevű településsel, ahol ugyancsak jelentős a komlótermesztés! Emiatt várható, hogy a következő években a két település között erősödő, az idegenforgalmat is pozitívan elősegítő kapcsolatok alakulhatnak ki.

A település látnivalói:

1. Az 1946-ban felépített katolikus templom
2. A Bolyhos-tanya, ahol a legjobb minőségű hazai pálinkát főzik. Ezt a minősítést először a Bolyhos-féle pálinka 2004-ben, a Gyulán megrendezett pálinkafesztiválon kapta a nemzetközi zsűritől. 2007-ben – ugyancsak Gyulán – a cigánymeggy pálinkájuk nyerte el hazánk legjobb pálinkája címet.
3. Természeti értékek: a település északi részén a szikes gyepek és tavak gazdag élővilága – főleg csapadékosabb időjárás alkalmával, valamint a déli területen húzódó Gólyajárás élővilága.

Rendezvények:

1. 1994 óta minden év június végén nemzetközi motoros-találkozó sokféle kulturális programmal.
2. Minden év júliusában pálinka- és komlófesztivál.

ÚRI

Ez a falu a Tápió-mente Ny-i részén, a 31. és a 4. számú közutak között, a jégkorszakban keletkezett vastag lösztakaróval fedett Gödöllő-Monori dombság területén fekszik. Lakossága 2682 fő (2004). A dombságnak ez a része a pleisztocén folyamán kiemelkedett és ugyanakkor az ÉNY-DK irányú törésvonalak mentén a külső erők hatására lepusztult és feldarabolódott. A kisebb-nagyobb dombhátak helyenként meredeken szakadnak le az északi, északkeleti oldalon. A falu területén leggyakoribb a csernozjom barna erdőtalaj, ám a felszín élénk reliefenergiája következtében helyenként rendkívül nagy pusztításokat végez a talajerózió.

A falu első okleveles említése 1252-ből ismeretes, amikor a pankotai apát birtokolta. Későbbi több birtokosa is volt, közülük legjelentősebb az 1583-ban utód nélkül meghalt Kende Péter. Úri a török időkben végig lakott település maradt, ám a kuruc-labanc háborúskodás idején néhány évre elnéptelenedett.

Látnivalók, vonzerők:

1. A középkori alapokra épített, többször átalakított római katolikus templom.
2. Az I. és II. világháborús emlékmű
3. Halastavak: a falu határában található völgyekben duzzasztották fel a két halastavat, amelyeknek környéke – a horgászáson kívül - kirándulásokra is kiválóan alkalmas. A környéken lévő löszgyepeken védett növények (árvalányhaj, budai imola) és a vízfolyásokat kísérő füzesekben sokféle védett madár (barna rétihéja, szürke gém, cigányréce stb.) él.

Rendezvények:

1. Minden évben pünkösdkor falunap
2. November első hétvégéjén búcsú

KINCSEMTÚRA - JÁTÉKTÚRA EGY TURISZTIKAI ÖTLET MEGVALÓSÍTÁSA ÉS FEJLESZTÉSE

Napjainkban egyre inkább tudatosul a nagykátai kistérségben élők körében, hogy az idegenforgalom számára még nem eléggé ismert TÁPIÓMENTÉN – így saját településeikben is - nagyon sokféle turisztikai látnivaló, országosan ismert és helyi érték található. Ezeknek az értékeknek a megismerése, népszerűsítése, tudatosítása és a turisztikai piacon történő értékesítése alapvető helyi feladat, amelynek megoldásáért sokat tettek és tesznek a helybeli polgármesterek, szakemberek, civil szervezetek. Úgy gondolom, hogy a Tápió-mentére is érvényes a nagy erdélyi költő, Kányádi Sándor megállapítása miszerint „a szülőföld az értékek kincsesbányája”. Az utóbbi években az értékesítés területén pozitív előrelépések történtek. A teljesség igénye nélkül az alábbiakban néhány fontos országos és helyi értékre, a Tápió-mente „kincsesbánya” néhány gyöngyszemére szeretnénk felhívni a T. Olvasóink figyelmét:

- A Tápió-Hajta Tájvédelmi körzetben található sokféle ritka növény- és állatvilág. Madárvilága nagyon gazdag, fészkelő helyei európai jelentőségűek.

- Ebben a kistérségben tíz kialakított tanösvényen nagyon sokféle helyi értékkel találkozhatnak az érdeklődők. Legutóbb, 2005. szept. 28-án avatták fel Tápióságon a Gólyahír tanösvényt!

- Termálvíz készleteire alapozva működnek a gyógyvizes fürdők Nagykátán, Tóalmáson és Tápiószentmártonban.

- Múzeumi közül országos hírű a Blaskovich Múzeum Tápiószelén.

- A Tápiószentmártonban működő Kincsem Lovaspark és Attila gyógydomb országos jelentőségű idegenforgalmi központtá vált néhány év alatt.

- Az 1849. ápr. 4-én lezajlott tápióbecskei csatához kötődő kistérségi megemlékezések évről-évre nagyobb tömegeket vonzanak.

A rendkívül sokféle természeti és történelmi vonzerő értékesítése többféle formában megkezdődött ugyan, bár az is tény, hogy az idegenforgalmi piacon még nem ismertek eléggé a TÁPIÓMENTE látnivalói. Felismerve a helyi értékek jelentőségét, az ismeretterjesztés fontosságát, 1996-ban szerveztük meg az ún. KINCSEMTÚRÁT. Célunk: egy napos kulturális és gasztronómiai program keretében bemutatni kistérségünk, a TÁPIÓMENTE turisztikai látnivalóit. Ezt a programot azóta kb. 110-120 csoportnak mutattuk be. Elsősorban diákoknak, tantestületeknek, baráti társaságoknak, nyugdíjas kluboknak – mindig nagy sikerrel.

A Kincsem-túra elnevezés a Tápiószentmártonban 1874-ben született csodakanca nevéhez kötődik, amelynek keretében ismertetjük Kincsem mai napig utolérhetetlen eredményeit, pályafutását. Emellett azonban mindig nagy gondot fordítottunk arra is, hogy más helyi értékek is megfelelő súllyal szerepeljenek ebben a programban. Melyek ezek? Jöjjenek – most gondolatban, tavasszal valóságban is! - a T. Olvasók a Tápió-mentére! Ime a Kincsemtúra legfontosabb állomásai:

- A busszal érkező csoport fogadása a tápiószentmártoni kultúrházban 9 órakor, ahol röviden ismertetjük a Tápió-mente földrajzi viszonyait, történelmének legfontosabb eseményeit, a neves szülőiteit és lakóit, a legjelentősebb intézményeit. Az ismertető végén felhívjuk mindig a kedves vendégek figyelmét arra, hogy a túra végén a látottakról-hallottakról egy tesztet fognak kitölteni, amelyet összeállítottunk a Tápió-mente nevezetességeiről. Motivációnk: a legjobb teljesítményeket mindig jutalmazzuk! Ennek a tesztnek, az azonnali értékelésnek és – leginkább - a jutalmaknak mindig nagy sikere volt-van a vendégeink körében!

- Ezután rövid séta keretében bemutatjuk a vendégeinknek Tápiószentmárton központjában lévő nevezetességeket: a sportcsarnokot, a Kubinyi-kúriát, a templomokat, a szoborparkot és a hősi szobrot a málenkij robot emléktáblával együtt.
- Látogatás a Blaskovich Múzeumban Tápiószelén, ahol a helyi vezetők segítségével megismerkednek a kistrégióknak egyik legjelentősebb idegenforgalmi látnivalójával.
- Felkeressük a tápióbicskei csata helyszínét és a Riedesel-sírt, az ún. vaskeresztet.
- Ebéd egy vendéglőben, étteremben
- Látogatás a Kincsem Földje virágföld kisüzemben, ahol mindenki ajándékot kap.
- Látogatás a Kincsem Lovasparkban és az Attila gyógydombon.
- Borkóstoló Kiss Attila Kincsem Pincéjében – a Tápiómente teszt kitöltésével.

A programban szerepelt még az elmúlt években a tóalmási Andrassy-kastély, a tápiógyörgyei falumúzeum, a nagykátai városközpont és termálfürdő, a kókai Kossuth Múzeum, a tápiószentmártoni Blaskovich-kápolna és termálfürdő, a Tápiószentmárton-Göbolyjárás és a Farmoson látható természetvédelmi terület, az ott kialakított tanösvények ritka növényvilágának bemutatása is. Úgy gondoljuk, hogy a fenti program jól variálható a Tápiómente településein belül, ám az a szomszédos kistrégiók – Cegléd, Jászberény, Monor kistérsége - látnivalóira is kiterjeszthető. A fentiekén kívül természetesen más – itt nem említett - látnivalók is bemutatathatók egy ilyen körtúra keretében, ugyanakkor ez a program a Tápiómente bármely településéből egy-egy busszal nagyon jól megvalósítható, kivitelezhető. Programbővítésre tehát van mód!

A fentiekre alapítva, azt kissé módosítva 2005-ben hirdettük meg az ún. KINCSEM-TÚRA – JÁTÉK-TÚRA egész napos programot. Mire alapítottuk ezt a módosított programot? Köztudott, hogy szinte minden ember szeret új tájakkal, településekkel, turisztikai látnivalókkal megismerkedni és emellett játszani, szellemi vetélkedőkben aktívan részt venni is. Ebben az évben négyszer sikeresen bonyolítottuk le ezt a módosított programot az alábbiak szerint:

- ápr. 23-án a délelőtti programban megismerték a tápióbicskei csata helyszínét, a Riedesel-sírt, majd a Kincsem Lovas Park nevezetességeit. Ebéd után következett a nyomógombos játék Kiss Attila borkóstolójában.
- jún. 25-én délelőtt látogatást tettünk Tápiószelén a Blaskovich Múzeumban, majd a Kincsem Lovasparkban, ebéd után nyomógombos játék – borkóstolóval együtt.
- szept. 10-én délelőtt látogatás a ceglédi Dobmúzeumban, azután a Kincsem Lovasparkban, ebéd után nyomógombos játék a szokott helyszínen borkóstolással együtt.
- november 26-án délelőtt látogatás Tóalmáson az Andrassy-kastélyban, Nagykátán a városközpont, a Radnóti Miklós Városi Könyvtárban Bodrogi Sándor lószőrészereinek és Kármán László szobrász hagyatékának megtekintése, majd ebéd után Kincsem Lovaspark és játék következett.

A vendégek Budapestről, Győrből, Bajáról, Vecsésről, Miskolcra, Monorról, Darnózseliből, Ráckeve-ről, Szolnokról, Kecskemétről, Ceglédre, Pilisről, Tatabányáról érkeztek. A rendezvények alkalmával így a kedves vendégek megismerték a Tápiómente fenti nevezetességeit, valamint nyomógombos játékot is nagyon megkedvelték. A nyertesek és helyezettek több értékes jutalmat kaptak. Játékvezetők voltak: M. Nagy József, Gerley Imre és dr. Dusek László, akik valamennyien a fővárosban működő Kvízklub tagjai.

2006-ban a KINCSEM-TÚRA – JÁTÉK-TÚRA keretein belül további turisztikai látnivalókat szeretnénk bemutatni a Tápió-mentén minden érdeklődőnek, a szellemi játékokat kedvelő vendégeinknek: pl. a Bolyhos-féle pálinkacsodákat, a falumúzeumot Tápiógyörgyén, Kókán, Albertirsán, Ceglédbercelen, a ceglédi termálfürdőt és más fontos helyi értékeket is.